...НУУДАИ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 170 (12074)
1969 оной
июлиин 23,
среда

Сэн 2 мүнгэн

...эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ХОНИН БҮРИДЭ—ЦЕНТНЕР НАБШАҺА

...колхоз, совхозуудта набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ ...түүгэр дундаа ябажа байна. Энэ жэл аймагнай хо... дунда зэргээр 1 центнер набша намаа суглуулжа ...алаа. Тиигэжэ бүхыдөө 112 мянган центнер ...(теплоходо) набшаһата тэжээл бэлэдхэхээр ха... юм.

...энэ түсэбөө бэелүүлхын тула ажахы бүхэн ...ээр ажаллана. Тэдэнэртэ аймагай промышленна ...нүүдай, эмхи зургаануудай коллективүүд туһал... 19-нэй мэдээгээр аймагнай бүхыдөө 27.700 ...набшаһата тэжээл суглуулаад байна.

...жэмэри Охин-Булагай, Хэлгын совхозуудта урагша... ...лагдана. Хэлгын совхоз бишыханшье һаа, 4300 центнер набша бэлэдхэжэ абаа гэхэ гү, али энэнь хонин бүридэ хахад центнер хүртэнэ. Охин-Булагай совхоз 3400 центнер иимэ тэжээл бэлэдхээ.

Үбһэ хуряалгада жэгдэрэн оротороо нолхоз, совхозуудай звенонууд набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ юм. Мүнөө энэ хүдэлмэридэ 1325 хүн хабаадана.

Гадна набша намаа суглуулха даабари хонишон, үхэршэн, һаалишан бүхэндэ колхоз, совхозуудай центрэй, отделенинүүдэй айл бүридэ үгтэнхэй.

Набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэдэ аймагай промышленна предприятинууд, эмхи зургаанууд шууд хабаадана. Аймагай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй коллектив, хамта 90 хүн, үнгэрһэн суббото, амаралтын үдэр Бэшүүрэй совхоздо ошожо, 140 центнер набша намаа бэлэдхэжэ, тэрэнээ өөһэдынгөө 8 автомашинаар зөөһэн байна.

Тиигэбэшье сабшалангай ногооной ургахые хүлеэжэ байнгүй, үбһэшэдэй бригадануудые намаг газар, ой модон соохи ногоо сабшалгада оруулха саг ерээ. XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой звенонууд июлиин 16-һаа үбһэндөө ороо. Эдэнэр ойн соорхой, намаг соохи ногоо гар хажуураар сабшажа байна. Июлиин 21-һээ «Дружба» колхоз, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз үбһөө хуряажа захалаа. Мүнөөдэрһөө бусад ажахынуудай звенонуул үбһэ хуряалгадаа жэгдэрэн орохонь.

И. ТАРЯШИНОВ.
Бэшүүрэй аймагай үйлэдбэриин управлениин главна агроном.

ЗУНАЙ ҮЕДЭ ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ 1100 ЛИТР ҺҮ ҺААХЫН ТҮЛӨӨ

...Л ГАРГАҺАН ...ВХОЗДО

ТҮРҮҮШЫН ДҮН БАЯСУУЛНА

...тэнгэй аяма халуун ...трошиной бэлшээриин ...тэ жэгнэн, амилшагүй ...тэ агаараар даражар... болоно. Байгал шадарай ...лшэжэ ябаһан малай ...рэһэн һоно батагана ...моридые тойрюжо яба...

...мал адуулжа эхилһээр ...болобоб. Иимэ ган ...халуун зунай Байгал ша... һананагүйб. Тагаа... ...оохо гэхын аргагүйгөөр ...шанхай. Тиигэбэшье ...гэ үнеэн бүхэнэй ...дунда зэргээр 9 литр... бэшэ һү үгэхын тула ...аараа оролдонобди,— ...ха байһан сайнгаа гал ...жа зуураа, үхэршэн ...Дмитриевич Нечкин

...ай дүрбэн һара соо бү... ...ороо үнеэн бүриһөө ...һү һааха гэһэн социа... ...абаад, республикынгаа ...мүрысөөндэ уриһан ...рэ уялга дээрэ гараа ...дунда миниишье нэрэ ...зон аад, бэлшээриин ...гүй һөөргэнь туужа ...хын аргагүй,— гээд ...шажа байһан үхэршэн ...рович Аверин хөөрэлдөө ...лбэ.

...һиирэгэрхэн ногоон шиигтэйл газартаа һайн. Гурьбын ногоо дахан бэлшэжэ ябаһан мал мэнэ-мэнэ болоод лэ тариянда дүтэлнэ. Амгалан һуухын аргагүй. Бэлшээриин хоёр захаар тариалан нэмжэгэр. Бүлэг бургааһанай һүүдэртэ сайлажа һууһан үхэршэдэй нэгэниинь мориндоо мордожо, малаа захадана.

...Наранай тонгойходо үдын халуун бууража, тунгалаг һэрюун болохо дүтэлэнхэй. Үдэшынгөө һаамай ойротоһые мэдэһэн үнеэд Мало-Колесовско МТФ тээшэ һубарижа захална. 6 час багаар гээгдэһэн үнеэдые гүүртэ тээшэ залаһан эдэ хоёр үхэршэд малайнгаа хойноһоо яаралгүйхэн галгюулнад.

Эндэхи һаалишадэй үнеэдээ үбэл, зунгүй машинын хүсөөр һаадагыень элирхэйлһэн «Майга» гэжэ түхеэрэлгын хүүеэн холоһоо соностоно. Бэлшээриин ногоондо садажа, тэрхылдэшэһэн гэдэһэтэй үнеэд яаралгүйхэн бааза руу орожо, байра байрадаа зогсобо. Энэ сагые хүлеэжэ байһан 12 һаалишад өөһэд өөһэдынгөө 22 үнеэдэй зарим нэгыень уяжа, гансата 2—2 үнеэдэй хүхэндэ резинэ хүхэлтэнүүдые углажархина.

— Малдаа талха тариянай зүйл эдюулхээ болиһоор хорёод хонобобди. Тиигэбэшье үнеэн бүхэн арбаад литрээ үгэһэн зандаа. Мал адуулагшадыемнайл магтажа бэшэгты,—гэжэ, июнь соо үнеэн бүриһөө 409 литр һү һаажа, совхоз дотороо 3-дахи һуури эзэлһэн энэ гүүртын һаалишан Александра Васильевна Березина хөөрэнэ.

Гүүртын бүхы ажал оньһожоруулһан «ДАС-2» агрегат хүдэлгэжэ байһан механик Иван Гаврилович Корытовтай хөөрэлдэнэбди. Мүнөө намарһаа эхилжэ эндэхи һаалишан бүхэнэй 25 үнеэ һаадаг болохо тухай, урда һарада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 393 килограмм һү һаажа, совхозойнгоо гүүртэнүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ коллективэйнгээ түрүү һуури эзэлжэ гараһаниие, нарай үнеэдые һаахын тула «Майга» түхеэрэлгээ хүдэлгэдэгөө, бэшэ үнеэдэй үдэртөө хоёр һаагдадагые тэрэ тодорхойгоор хэлэжэ үгэбэ.

— Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн урдахи жэлэй түрүүшын хахад үнгэрбэ. Энэ болзор соо туйлаһан ажалаймнай дүнгүүд муу бэшэ. Ганса июнь һарын турша соо нёдондонойхиһоо 160 центнерээр ехэ һүн һаагдаа. Һү гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 120 процент дүүргээбди. Манай гүүртын үнинэй һаалишан Т. С. Корытова 6 һарын туршада үнеэн бүриһөө 445 килограмм һү һаажа, ганса совхоз соогоо бэшэ, мүн аймаг дотороо түрүүлээ. Үнеэн бүриһөө 2750 килограмм һү һааха гэһэн мүнөө жэлэйнгээ уялга ноябрь соо дүүргэхэ тухайгаа хөөрэлдэдэг боложо эхилэнхэйбди,— гэжэ энэ гүүртые даагша Михаил Захарович Карачун хөөрэнэ.

Ехэ һүнэй түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй аша үрэ ехэтэйгээр эмхидхэгдэһэниинь, түрүүшүүлые алишье талаарнь зүбөөр урмашуулжа байһаниинь элитэ. Жэшээнь, эндэхи түрүү һаалишан нүхэр Корытова салинһаа гадна, 60 түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаа. Гүүртын коллектив 50 түхэригэй шанда хүртөө.

Зунай бэлшээриин үедэ үнеэн бүриһөө 1100 литр һү һаахын түлөө социалис мүрысөө үүсхэһэн Кабанскын совхозой бүхы гүүртэнүүдэй ажал хэрэг амжалтатайгаар ябуулагдана. Июнь һарада үнеэн бүриһөө 300 килограмм һү һааха гэһэн социалис уялгаяа дүүргээгүй һү һаалиин гүүртын коллектив совхоз дотор үгы. Һү ехээр һаахын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөнэй түрүүшын һарын дүнгөөр баясаһан энэ совхозой һаалишад июльшье һарынгаа түсэб урагшатайгаар дүүргэжэ эхилэнхэй.

Зураг дээрэ: 1. Мало-Колесовско гүүртын һаалишан Т. С. Корытова. 2. Энэ гүүртын үхэр адуулагшад (зүүн гарһаа) В. Д. Нечкин, И. П. Аверин.

Н. ДАМБАЕВ.
Авторай фото.

„Луна-15“ гэжэ автомат станци ниидэлгээ дүүргэбэ

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

«Луна-15» гэжэ автомат станциин шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые шалгаха, Һара шадархи замбуулинай дайдада хэхэ шэнжэлэлгынгээ программа 1969 оной июлиин 21-дэ дүүргэбэ.

Урид мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, «Луна-15» гэжэ автомат станци Һара тээшэ ниидэхэ замдаа байгша оной июлиин 13-да гаргагдаһан юм. Ниидэлгынь үедэ станцитай 86 дахин радио-холбоон эмхидхэгдэжэ, станциин шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүдэй хүдэлсэнь шалгагдаа, станциин ниидэлгын зам хэмжэгдээ, научна шэнжэлэлгэнүүд хэгдээ.

Һара шадархи замбуулинай замаар ниидэхэ үедөө «Луна-15» гэжэ автомат станци Һарые 52-дахин тойроо.

«Луна-15» гэжэ станци урда тээнь табигдаһан «Луна-9», «Луна-13» станцинуудһаа юугээрээ илгаатайб гэхэдэ, Һара шадархи замаар ниидэлгээ хубилгажа, Һара дээрэхи ямаршье районда бууха арга олгоно. Байгша оной июлиин 18-да, 19-дэ замынь хоер дахин тиигэжэ хубилгагдаһан байна. Тиихэдэ автомат шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүд туршагдаа. Июлиин 21-нэй 18 час 47 минутада удааруулха түхеэрэлгэ хүдэлгэгдэжэ, станци ниидэлгынгээ замһаа гараад, Һарын нюруу дээрэ урид хараалагдаһан райондо буугаа. 18 час 51 минутада «Луна-15» станцитай холбоон болюулагдаа.

Һара шадархи замаар түс станциин ниидэжэ ябаха үедэнь Һара шадархи замбуулинай дайдада научна хэдэ хэдэн шэнжэлгэнүүд хэгдээ, автомат навигационно оньһон түхеэрэлгэнүүдэй хүдэлсэ тухай шухала мэдээнүүд абтаа. Тэндэһээ абтаһан мэдээнүүд шэнжэлэгдэжэ байна.

АХА ДҮҮ АРАДТА ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ АМАРШАЛРА

Нүхэд Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный, А. Н. Косыгин Польшын Арадай Республикын национальна һайндэртэй — Польшын шэнээр тогтон мандаһаар 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан, нүхэд В. Гомулка, М. Спыхальский, Ю. Циранкевич гэгшэдтэ амаршалгын телеграмма эльгээгээ. Эдэнэр Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө, бүхы совет арадай үмэнэһөө, мүн өөһэдынгөө зүгһөө Польшын хүтэлбэрилэгшэдтэ, тэдэнэрээр дамжуулан Польшын Хүдэлмэришэдэй нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедтэ, ПНР-эй Гүрэнэй Соведтэ, Министрнүүдэй Соведтэ, аха дүү поляк арадта үнэн зүрхэнэй халуун амаршалга хүргөөд, эрхим хүсэлэнгүүдээ мэдүүлбэ.

Социалис байгуулалтын хэрэгтэ поляк арадай туйлаһан гайхамшаг амжалтанууд, ПНР-эй эб найрамдалта гадаадын эдэбхитэй политиканъ поляк арадай дайшалхы манлай ба хүтэлбэрилхы хүсэн болоһон Польшын Хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин ажал ябуулгатай таһаршагүй холбоотой. Арадай засагта Польшын, партиин ба бүхы ажалшадай нягта нэгэдэл, марксизм-ленинизмын мүнхэ сурталда Польшын коммунистнуудай үнэн байдаг ябадал—Польшодо байгуулагдаһан социалис обществын илагдашагүй хүсэнэйнь эшэ үндэһэн, тэрэнэй мүнөөнэй ба ерээдүйн амжалтануудай үнэн нүхэсэл болоно гэжэ телеграмма дотор тэмдэглэгдэнэ.

Польшын Хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл парти Советскэ Союзай Коммунис партитай, бусад аха дүү партинуудтай гар гарһаа барилсан байжа, социалис гүрэнүүдэйнгээ жагсаалые бүхы талаарнь бэхижүүлхын түлөө, дэлхэйн коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэл батадхахын түлөө сэхэ шууд тэмсэдэг байгаа, тэмсэжэ байна гээд тэндэ хэлэгдэнэ.

Үг зорилго ба хүсэл эрмэлзэлэйнгээ адли байһые. КПСС болон ПОРП-гэй үзэл бодолой тон адли байһые үндэһэ болгодог, харилсан хүндэлэлсэдэг манай арадууд ба оронуудай хоорондохи аха дүүгэй хани барисаанай харилсаа холбооной хэзээ хэзээнэйхиһээ бата бэхи болонхой гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэд түгэс хананхай байһанаа бүхы совет хүнүүдэй үмэнэһөө элирхэйлэн мэдүүлнэ.

(ТАСС).

Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный Польшын арадай республикада ерэнхэй

ВАРШАВА. (ТАСС). Арадай засагта Польшын 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан үнгэргэгдэхэ баяр ёһололнуудта хабаадахын тула Польшын Хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй уряалаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный июлиин 21-дэ Варшава ерэһэн байна.

Совет арадай түлөөлэгшэдые ПОРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. Гомулка, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. Спыхальский, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Циранкевич, Варшавын олониитын эмхинүүдэй ба ажалшадай түлөөлэгшэд аэродром дээрэ угтаа.

Арадай засагта Польшын 25 жэлэй ойн һайндэртэ ерэһэн Чехословакиин Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Г. Гусак, ЧССР-эй Президент Л. Свобода, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түдүүлэгшэ В. Штоф, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Э. Хонеккер гэгшэд уттагшадай дунда бии байба.

Бүхы Африкын соёлой фестивальда хабаадагшадта

Бүхы Африкын соёлой фестивальда хабаадагшад ба айлшадые халуунаар амаршалнаб.

Африкын арадуудай түүхэдэхи энэ ехэ хуралдаан Африка түбиин соёлой ба искусствын ажал ябуулагшадые нэгэдхэхэ хэрэгтэ туһа хүргэхэнь лабтай.

Уласхоорондын оршон байдалай орёо болоһон мүнөө сагта олониитын хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ, эб найрамдал бэхижүүлгын, уласхоорондын аюулгүй байдал хангалгын хэрэгтэ соёл ба искусствын алба хэхэнь тон шухала байна. Соёл болон искусствын талаар Африкын оронуудай туйлаһан амжалта совет хүнүүд сэгнэнэ.

Колонизаторнуудта эсэргүү сүлөөрэлгын тэмсэлдэ, Африкын нэгэдэл бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ горитой үүргэ дүүргэһэн, Африкын арадуудай эртэ урдын ба мүнөө амжалтатай хүгжэжэ байгаа соёл культура эдэ арюун һайхан зорилгодо алба хэхэ гэжэ элирхэйлэн мэдүүлхыемни зүбшөөгыт.

Африкын соёлтой танилсаха уласхоорондын харалгын эхилһэнтэй дашамруулан, фестивальда хабаадажа байгаа бүхы хүнүүдые амаршалнаб, зохёол бүтээлэйнгээ хэрэгтэ ехэ амжалта туйлахыень хүсэнэб.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Н. ПОДГОРНЫЙ.

...ПНР-эй СЕЙМЭЙ БАЯРАЙ ЗАСЕДАНИ

...ВА. (ТАСС). Арадай за... ...Польшын 25 жэлэй ойтой ...уулан, июлиин 21-дэ эн... ...эй Сеймэй баярай засе... ...бо. Тэрээн дээрэ ПОРП- ...гай Нэгэдэхи секретарь ...элидхэл хээ.

...хорин табан жэлэйнгээ ...мүнөөдэр түгэсхөөд, манай ...шэнэ шатада этигэл түгэ... ...ообди. Интернационализ... ...ёһонуудта үнэн байдаг ...үнгэрһэн 25 жэлэйхи... ...нар, саашадаашье оро... ...хүгжэлтын аша туһада ...итойгоор ажаллаха, ара... ...социалис холбооной нэгэ... ...хүсые улам арьбадхаха, ...бэхижүүлхэ, арадуу... ...ан ба сүлөөтэ байдалай ...шууд хамгаалха байха ...Гомулка элидхэл дотороо ...

...эй ЦК-гай Генеральна ...Л. И. Брежнев амар... ...үгэ хэлэхэдээ, аха дүү... ...барисаатай Польшын ...республикын ажалшадые, ...Хүдэлмэришэнэй нэгэдэ... ...тие, Сеймэй депутадуудые, бүхы поляк арадые КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Совет правительствын үмэнэһөө халуунаар амаршалаа.

Тэрэшэлэн КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Г. Гусак, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф гэгшэд заседани дээрэ үгэ хэлэбэд.

ПНР-эй 25 жэлэй ойн һайндэртэ ерэһэн лётчик-космонавт В. В. Николаева-Терешкова толгойлогшотой Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй делегаци, ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников түрүүтэй ВЛКСМ-эй делегаци, гадаадын делегацинууд заседаниин зал соо һууба. Польшодо байдаг посольствонуудай толгойлогшонор, тэрэ тоодо СССР-һээ ПНР-тэ байдаг элшэн сайд А. Б Аристов, дипломатическа ложодо һуугаа.

Ойн баярай суглаае Сеймэй маршал Ч. Выцех хааба. Тиихэ зуураа, хэлэһэн үгэнүүдэйнь түлөө хүндэтэ айлшадтаа баясхалан хүргөөд, Сеймэй суглаанда эдэнэй хабаадаһаниинь СССР-тэй, ЧССР-тэй, ГДР-тэй, бусад социалис оронуудтай арадай засагта Польшые холбодог аха дүүгэй, үнэн зүрхэнэй хани барисаанай һүлдэ гэмдэг болоно гэжэ онсолон тэмдэглээ.

* * *

Баярай заседаниин дүүрэһэнэй һүүлээр Сеймэй байшангай залнуудай нэгэн соо Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный Польшын хүтэлбэрилэгшэдтэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө дурасхаалта бэлэг барюулба. Совет уран зурааша Д. Налбандянай бүтээһэн ехэ зураг—В. И. Ленинэй портрет бэлэг болгогдон дамжуулагдаа.

В. Гомулка, М. Спыхальский, Ю. Циранкевич түс бэлэгые ПОРП-гэй ЦК-гай, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө баяр баясхалантайгаар тогтоон абаба.

Эдэ бэлэгүүдые барюулха үедэ Сеймэй баярай заседанида хабаадаһан гадаадын бүхы ажалшад байлсаа.

1969 ОНОЙ ИЮЛИИН 21-дэ ПОЛЬШЫН СЕЙМДЭ НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Ехэ дээдын Сейм!

Ханинар!

Мүнөөдэр баяр ёһололой суглаанда хабаадахые уриһанайтнай түлөө таанарта үнэн зүрхэнэй баяр хүргэхыемни нэн түрүүн зүбшөөгыт. Энэ һайндэрэй үедэ таанартай суг хамта байхадаа, нүхэр Подгорный бидэ хоёр ехэ баяртай байнабди.

Нүхэдүүд, арадай Польшын ажабайдалдахи түүхэтэ үдэр—тэрэнэй мүндэлһөөр 25 жэлэй ойн һайндэртэй дашарамдуулан, аха дүү Польшын Арадай Республикын ажалшадые, Польшын Хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиие, Сеймэй депутадуудые, бүхы поляк арадые Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй үмэнэһөө, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба Советскэ правительствын үмэнэһөө үнэн зүрхэнһөө амаршалхыемни зүбшөөгыт.

Танай һайндэрые социалис оронуудай хамтын һайндэр гэжэ, манай ниитын социалис, коммунис хэрэгэй илалта түтэсөөр дабшажа байһанай гайхамшагта гэршэ гэжэ совет хүнүүд харана. 240 миллион хүнтэй совет арадай хүсэл эрмэлзэл поляк арадтай, поляк хүдэлмэришэн ангитай, тариашадтай, интеллигенцитэй суг хамта юм.

25 жэлэй саада тээ совет, поляк сэрэгүүд фашис эзэмдэгшэдые намнажа, Польшын газар дээрэ ерээ һэн. Нацис боолшолгоһоо Европын арадуудые сүлөөлхын түлөө хүшэр хүндэ байлдаануудай хүлеэжэ байгаашье һаань, 1944 оной июльдэ Польшын һэргэн мүндэлхэ туяа гэрэлтэжэ эхилээ һэн. Энэ хадаа социализмын туяа байгаа. Тэрэнэй гэрэл унтаршагүй гэжэ түүхэ гэршэлэн баталаа. Мүнөөдэр социалис Польшо, тэрэнэй олон тоото ханинар һэргэн мүндэлһэнэйнь алдарта ойе баяр баясхалантайгаар тэмдэглэжэ байна. Энэ үдэр энэ ороной үргэн ба бата найдамтай алхамаар урагшаа дабшажа байһыень илангаяа эли тодоор харанабди. Польшын газарые Гитлерэй эзэмдэгшэдһээ сүлөөлхын түлөө тулалдаануудта хабаадагшадай һанаанһаа 1944—1945 онуудай Польшо гарадаггүй. Фашис эзэмдэгшэд энэ орондо хэсүү ехэ хохидол ушаруулаа. Польшын арадай олон миллион хүбүүд, басагад нацис алуургшадай гарһаа наһа бараа һэн. Польшо һандаргагданхай байгаа. Баруун капиталис оронуудай хайраар Польшые һэргээн бодхоожо, хүгжөөжэ болохо юм гэһэн политическэ ажал ябуулагшад тэрэ сагта үсөөн бэшэ байгаа һэн. Польшо хэтэ мүнхэдөө гээгдэлһээ гарахагүй гэхэ хүнүүдшье бии һэн. Эдэ ажал ябуулагшад ороноо һандаралда асарһан урданай хүтэлбэрилхы ангиин талые хараһан хүнүүд бэлэй.

Зүгөөр мүнөөдэрые хараһан хүнүүд Польшодо бии байгаа һэн. Эдэнэр коммунистнууд һэн. Парижай коммунын баррикадануудта, 1905 оной революцида, Агууехэ Октябриин ангиин тулалдаануудта хабаадаһан Польшын революционернүүдэй алдар солые үргэлжэлүүлэгшэ — Польшын коммунистнууд арадайнгаа этигэл найдабарида хүртэһэн юм. Общество хүтэлбэрилхэ эрхээ тэдэнэр буржуазна диктатурын үедэ ажалшадай аша туһын түлөө үнэн сэхэ тэмсэлээрээ, Гитлерэй эзэмдэгшэдтэ эсэргүүсэһэн жэлнүүдтэ эрэлхэг зориг гаргаһаараа, мүн ороноо национальна талаарнь һэргээн бодхоохо үнэн зүб программа зохёоһоноороо баталан гэршэлээ юм.

Польшые һэргээн бодхоохо, дэбжээхэ түгэс хүсэн бии гэжэ Польшын коммунистнууд мэдэдэг һэн. Коммунистнууд Польшын хүдэлмэришэн ангиин эмхидэл болон революционно хүсэл зоригыень мэдэдэг һэн. Тэрэ хадаа Россиин пролетаринарай дайшалхы ханинь ба союзнигынь байһан юм. Тэрэнэй баатаршалга тухай Владимир Ильич Ленин омогорхон хэлэдэг бэлэй.

Капитализмын гэнжэһээ сүлөөрһэн Польшо туйлай ехэ ажал хэрэг бүтээхэ юм гэжэ коммунистнууд батаар этигэдэг бэлэй. Олониитэтэй холбоо барисаатай, марксистско-ленинскэ һургаалда үнэн сэхэ байһанаараа хүсэтэй Польшын Хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл парти бүхы нацияа арадай нэгэдэмэл фронтдо жагсаажа, социализмын замаар амжалтатайгаар хүтэлбэрилөө.

Сүлөөтэй, бэеэ даанхай Польшо байгуулагданхай. Тэрэ бэхижэнэ, хүгжэн ургана. Иимэ Польшые Польшын патриодууд — дэлхэйдэ Коперник, Мицкевич болон Шопениие, Костюшко болон Домбровскиие, Дзержинский болон Мархлевскиие үгэһэн арадай эрхим хүбүүд хүсэдэг, түүхын бүхы шатануудта тэмсэдэг байһан юм.

Социалис Польшын амжалтанууд тухай манай хани ба нүхэр, Польшын арадай үнэн сэхэ хүбүүн, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй элитэ ажал ябуулагша ПОРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Владислав Гомулкын хэлэһэниие шагнажа байхадаа бидэ бүгэдэ, танай үнэн сэхэ ханинар баяр омогорхолоор халинабди. Экономикын хүсэтэ хүгжэлтэ, наука болон культурын һалбаран мандалга, арадай ажабайдалай һайжаралга, ажалшадай политическэ ехэ эдэбхи — иимэл даа мүнөөнэй Польшын байдалай түхэл шэнжэ.

Бидэ бүгэдэнэй үмэнэ шэнги, аха дүү Польшын үмэнэ ехэ ба орёо зорилгонууд бии, ехэ ажал хэрэг хүлеэжэ байнхай. Энээн тухай нүхэр Гомулка эндэ хэлээ һэн. Марксизм-ленинизмын эрдэм ухаагаар зэбсэгжэһэн, олониитэтэй нягта холбоо барисаатай Польшын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин зүб хүтэлбэри, бусад социалис оронуудтай Польшын аша ехэтэй хани харилсаан эдэ зорилгонуудай амжалтатайгаар шиидхэгдэхэ байһанай эшэ үндэһэн мүн болоно.

Ороноо һэргээн бодхоолгын үедэ, шэнэ социалис Польшые байгуулгын үедэ ажалай баатаршалга, хүсэлэнгэ оролдолго гаргаһан поляк арад, поляк коммунистнууд түсэб зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ гэжэ бидэнэр гүнзэгыгөөр этигэнэбди.

Социализм болбол Польшын урдын зоболон ехэтэй түүхэдэ эсэс табяа, шэнэ, бэеэ даанхай Польшо социалис хани харилсаанда адли тэгшэ эрхэтэй хабаадагша болонхой. Тиин тэрэ болото хубитаяа энэ хани харилсаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ оруулна. Социалис гүрэнүүдэй хоёр талын ха...

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

1969 оной ИЮЛИИН 21-дэ ПОЛЬШЫН СЕЙМДЭ НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭЬЭ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-хи нюурта).

рилсаануул тухай гү, али социализмын оронуудай олон талын харилсаануул тушаашье өөрэгүй. Польшын Арадай Республика союзнигууд болон ханинар тушаагаа аха дүү ёһоор хандаха үльгэр жэшээ харуулна. Энээнэй урдахи зуун жэлэй Польшын баатар тэмсэлшэдэй «Танай ба манай эрхэ сүлөөгэй түлөө!» гэһэн гайхамшагта лозунг манай үе сагта шэнэ удхаар баяжажа, арадай Польшын интернациональна политикын таһаршагүй хубинь болонхой.

Уласхоорондын оршом соо Польшын Арадай Республикын нэрэ хүндэ ехэ болонхой. Гадаадынгаа социалис политикые шууд сэхээр ябуулжа, тэрэ Европодо, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые бата бэхеэр хамгаална. Советскэ Союз социалис бусад оронууд шэнги аха дүү Польшын шууд сэхэ политикые үндэрөөр сэгнэнэ. Социализмын ашатуһые хамгаалха ба эб найрамдалые бэхижүүлхэ талаар Польшын арад, тэрэнэй хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл парти арадуудай эрхэ сүлөөгэй үндэр дээдын үг зорилгын түлөө, социализмын түлөө тэмсэлшэдэй түрүү зэргэдэ ходо байха гэжэ бидэнэр һайн мэдэнэбди.

25 жэлэй саада тээ манай оронуудай хоорондохи харилсаануудай түүхэдэ шэнэ эхин табигдаа һэн. Социализм болбол адли тэгшэ эрхэтэй союз, аха дүү ёһоной хани харилсаан тухай манай арадуудай үни удаанай хүсэлые бэелүүлээ, Советскэ Союз ба шэнэ социалис Польшын хоорондо эдэршэгүй хани барисаан бии болоо.

Энэ баяр баясхаланта үдэр Советскэ Союз, тэрэнэй арадууд болон манай ленинскэ Коммунис парти тушаа эндэ хэлэгдэһэн халуун үгэнүүдые бидэнэр сэдьхэлээ хүдэлгэн үгтабабди. Хүндэтэ нүхэд, эдэ үгэнүүдэйтнгэй түлөө, һайн һайхан хүсэлэй түлөө үнэн зүрхэнһөө таанарта баяр хүргэхыемнии зүбшөөгыт. Совет хүнүүд поляк аха дүүнэрэйнгээ хани халуун хандасые гүнзэгыгөөр мэдэржэ, мүн лэ халуун хани барисаанай, хэлбэришэгүй нүхэр ёһоной харилсаагаар харюусана.

Хүндэтэ нүхэдүүд, энэ үндэр ендэр дээрэһээ: «Бидэндэ совет-поляк хани барисаанай хэрэг пангин юм!» гээд совет коммунистнуудай үмэнэһөө, бүхы совет арадай үмэнэһөө таанарта мэдүүлхыемнии зүбшөөгыт. Манай эдэршэгүй союз, манай аха дүүгэй хани барисаанай, бүхы талын хани харилсаанай бүри гүнзэгы, олон талын, аша үрэ ехэтэй болохын түлэ совет хүнүүд саашадаашье оролдожо байха. Манай хани барисаан халаа социализмын, коммунизмын хэрэгэй шэнэ илалтануудые туйлаха бата бэхи эшэ үндэһэн мүн гэжэ бидэнэр харанабди.

Мүнөөнэй туйлалтанууд болон амжалтануудые туйлахын түлэ совет, поляк арадууд хүшэр хүндэ туршалгануудые, шанга тулалдаануудые дабажа ерэе. Эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай үг зорилгоор зоригжоһон манай арадууд эдэ туршалгануудые дабажа, фашис зэрлиг түримхэйшүүлэй хара хүсые бута сохижо, илалта туйлаа һэн.

Энэ илалта бэрхэшээл ехэтэй байгаа гэжэ манай оронoй арадууд ходо дoo һанажа ябаха, тиигээд тэрэниие туйлаһан хүнүүдэй нэрэдэ хүрэмэ байхые эрмэлзэхэ юм. Аюулта гал түймэрые бидэнэр мартахагүйбди, Варшавын, Минскын һандаралые мартахагүйбди. Майданек болон Освенцимдэ зобоогдоһон, хүреэлэгдэһэн Ленинградта тулиһан хүнүүд манай арадуудай һанал сэдьхэлдэ ходо дoo байха. Сталинград болон Курск шадарай тулалдаануудта хабаадагшадай, Варшава болон Прага сүлөөлэгшэдэй, Берлин абагшадай, арадуудай бэеэ даанхай байха, эрхэ сүлөөтэй байха эрхые хюдалдаата тулалдаанууд соогуур хамгаалһан олон миллион сэрэгшэдэй баатаршалга, хэлбэришэгүй эрэлхэг зориг олон үеэндэ зоригжуулхы үльгэр жэшээ болоҗо үгэхэ.

Бидэнэр ингэжэ мэдүүлнэбди: дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүлэн соогуур арадуудай туйлаһан туйлалтанууд хэтэ мүнхэдөө туйлагдаа юм! Социализмын түүхэтэ илалтануудые үгы хэхэ арга олохобди гэжэ манай ангиин дайсад ооһэдыгөө бү мэхэлэг лэ! Тиимэ юумэн байхагүй. Энээниие социалис оронуудай арадуудай зохёон байгуулхы ажал, тэдэнэй асари ехэ түсэбүүд, бүхы талын хани харилсаа холбоогоо хүгжөөхэ тэдэнэй хамтын хүсэл оролдолго, орон бүхэнэйнгөө бэеэ даанхай байдалые найдамтайгаар хамгаалжа байһан, Европодохи, тэрэ тоодо арадай Польшын Одер болон Нейсе мүрэн дээгүүр гарадаг хилэнүүдэй, Германиин Демократическа Республикын баруун хилэнүүдэй аюулгүй ба ойроо хүргэшэгүй байхые хамгаалдаг Варшавын договорые бэхижүүлхэ хүсэл тэрээндэ гэршэ болоҗо үгэнэ.

Нэгэ үг зорилгоор, марксистско-ленинскэ адли хараа бодолоор нэгэдэһэн манай оронуудай, манай арадуудай хоорондо тогтоһон социалис интернационализмын харилсаанууд сэгнэшэгүй ехэ удха шанартай юм гээд ажабайдал эли тодоор харуулна.

Социалис интернационализм гансал хүсэл һанаан бэшэ, харин мүнөөдэрэй бодото байдал мүн.

Тэрэ хадаа Советскэ Союз, Польшын Арадай Республикын болон бусад социалис гүрэнүүдэй аша ехэтэй политическэ хани харилсаагаар бэелэн тодорхойлогдоно. Дэлхэйн социализмын байдалые бүхыдэнь бэхижүүлгэ, социалис гүрэнүүдэй хамтын ябуулгануудтай, харилсан туһалалсалгатай таһаршагүй холбоотой юм. Социалис интернационализм болбол өөрынгөө орондохи социализмын хуби заяанһаа гадна, бүхы дэлхэй дээрэхи социализмын хуби заяанай түлөө харюусалгаяа мэдэрһэн ябадал болоно. Энэ хадаа орон бүхэнэй национальна, түүхын онсо илгаатай хүгжэлтые ехээр хүндэлхэ ба бэе бэедээ эгээн үргэн ехэ дэмжэлгэ хүргэжэ байха хүсэл эрмэлзэлгэ мүн гээшэ. Энэ хадаа дэлхэйн революционно хүдэлөөндэ, арадуудай сүлөөрэлгын, империализмда эсэргүү тэмсэлые дэмжэхэ талаар социализмын оронуудай дүүргэхэ түүхэтэ үүргые гүнзэгыгөөр ойлгохо ябадал мүн болоно.

Мүнөөдэр социалис интернационализм болбол социалис гүрэнүүдэй хоорондо экономическа талаараа бэе бэедээ дүтэ болохо ябадалаар, тэдэнэй хоорондохи ажахын бүхы хүгжэлтөөр тодорхойлогдоно. Экономическа Харилсан туһалалсалгын Совегэй 23-дахи тусхайта сессиин хараалһан зорилгонуудые шиидхэлгэ манай орон бүхэндэ научно-техническэ хурдан түргэн дэбжэлтые хангаха арга боломжо олгохо юм, ажалшадай ажаһуудал һайжаруулгада һайнаар нүлөөлхэ ба дэлхэйн социализмын байдалые бүри ехээр бэхижүүлхэнь лаб.

Гүрэнүүд хоорондын харилсаануудай түүхэ болбол сагые дабажа шадангүй һандарһан үсөөн бэшэ харилсаануудые мэдэхэ юм. Удхаараа эдэ бүхы урдын харилсаанууд мүлжэгшэ ангинуудай, мэхэ гохотой хэлсээнүүд байһан юм. Харин манай хани харилсаан хүн түрэлтэнэй обществын хүгжэлтын үндэһэн шухала үг зорилгые тодорхойлдог халаа сагай онохо бүри улам бата бэхи болоҗо байдаг юм. Манай хани харилсаанууд арадуудай гүнзэгы ехэ хани барисаанда, тэдэнэй нэгэн адли үг зорилгодо, бүхы оронуудай арадуудай сүлөөтэй, адли тэгшэ эрхэтэй, һайн дуранай нэгэдэл тухай һанаа сэдьхэдэг революционернүүдэй, демократуудай олон үеын тэмсэлэй — манай харилсаануудай энэ эшэ үндэһэндэ түшэглэдэг юм. Имагтал иимэ хани барисаанууд социалис оронуудай арадуудые нэгэдүүлнэ, энэ хани барисаан эдэршэгүй, тэрээндэ ямаршье туршалганууд аюултай бэшэ юм.

Нүхэдүүд, социалис интернационализмын жама ёһонуудта үндэһэлһэн харилсаанууд зүндөө тогтодоггүй юм. Тэрэниие тогтоохын түлэ Коммунис партинуудай политическэ ба соёл сурталай шууд сэхэ хүдэлмэри хэрэгтэй гэжэ ажабайдал харуулна.

Нүхэдүүд, Советскэ Союзай Коммунис парти Польшын нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй парти шэнги, бусад социалис оронуудай коммунис партинууд шэнги социалис гүрэнүүдэй хани харилсаанай — жэлһээ жэлдэ бэхижэжэ байхын түлэ бүхы хүсөөрөө оролдохоор бэлэн юм. Дэлхэйн шэнэ дайнай аюулда эсэргүүгээр бидэнэр хамтаараа амжалтатайгаар тэмсэнэбди. Энэ тэмсэлыемнай манай дайшалхы хани харилсаан бүри аша ехэтэй болгоно. Мүнөө Европодо аюулгүйн байдалые хангаха найдамтай гүрим бии болгохын түлөө тэмсэдэг хүсэнүүд ургажа, ФРГ-гэй зонхилхы бүлэг хүнүүдэй үһөөгөө абаха гэһэн политикада эсэргүү тэмсэл үргэдэнэ. Энэ хадаа манай галаадын политическэ хамтын ябуулгануудай үрэ дүн мүн гээшэ. Европын түбиһөө холо оршодог Вьетнамай газар дээрэ Америкын империалистнуудай хэдэг зэрлиг түримхэй балмад ябуулганууд урагшагүйдэнэ. Энэ хадаа социализмын оронуудай аха дүүгэй һаналаа нэгэдэлгын үрэ дүн мүн гээшэ.

Нүхэдүүд! Социалис хани харилсаанай, коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй үмэнэ, мүнөө сагай бүхы революционно хүсэнүүдэй үмэнэ түүхын харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Эдэ зорилгонууд коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөн дээрэ хамтаараа тодорхойлогдоһон юм. Энэ зүблөөнэй бэлэдхэлдэ, үнгэргэлгэдэ КПСС, ПОРП бусад аха дүү партинуудтай суг хамта эдэбхитэйгээр хабаадаа һэн.

Манай үе сагай ударидахы хүсэн — дэлхэйн коммунис хүдэлөөн шэнэ дэбжэлтын шатада гараба гэжэ зүблөөн этигэмжэтэйгээр харуулаа. Зүблөөнһөө хойшо үнгэрһэн багахан саг соо тэрэнэй тодорхойлһон хараа бодолнуудай удха шанар ба холын хараатай байһаниинь, тэндэ абтаһан документнүүд дотор хэлэгдэһэн программын һайн һайхан ба элсүүлхы үүргэнь хүсэ ехэтэйгээр харагдажа эхилээ. Эб найрамдал, демократи, национальна талаараа бэеэ даанхай байха байдал, социализм — коммунистнуудай эдэ үндэр дээдын үг зорилгонууд хархис хүсэнүүдтэ, дайн сэрэгтэ эсэргүүгээр, империализмда эсэргүү мүнөө үе с[...] нүүдые эдэбхитэй [...] сүүлэн урядан[...] эсэргүү хүсэн түг[...] дүүлэн, коммунис[...] лизмда бүри ехээр[...]жо шадаха юм.

Коммунис болон[...] партинуудай улас[...] болбол марксист[...] бодолнуудай бүгэд[...] байһыень шэнээр [...] Манай оронуудтахи[...] мунис байгуулалты[...] мүнөө ленинизм [...] шэн болон коммуни[...] галтада мүнөө лен[...] циональна сүлөөр[...] хэлбэришэгүй хүг[...] бэелнэ. Ленинэй [...] найдамтайгаар даб[...] циалис Польшын 2[...] һайндэр Ленинэй [...] мандажа байһанай [...] хэлэхэдэ зүйтэй.

Хүндэтэ нүхэдүү[...] һэн үдэртэйнь даш[...] мэй депутадуудые, [...] ажалшадые гүн сэд[...] лаад, поляк арадай [...] найрамдалай ба соци[...] аша туһада шэнэ га[...] тануудые туйлахы[...] Польшодо хүсэхыем[...]

Польшын Арадай [...] даг, хүгжэг лэ!

Польшын ажал[...] манлай — Польшын [...] нэгэдэмэл парти м[...]

Поляк арадта алд[...]

Социализмын аха [...] дай эдэршэгүй союз[...] гой!

АРАД ЗОНОЙ АША ТУҺАДА

Манай арад зоной ажана тэнигэлэн байдал улам һайжаржа, бодото салингынь дээшэлжэ байһаар. Ажалшадай ургажа байгаа эрилтые гүйсэд һайнаар хангаха хэрэгтэ парти, правительство саг үргэлжын анхарал хандуулдаг.

КПСС-эй XXIII съезд арад зоной ажабайдал һайжаруулха, эд бараа ехээр бүтээн гаргаха тухай онсо тэмдэглэһэн байна. Үргэн хэрэглэлэй эд бараа, культурно-ажаһуудалай эрилтэ хангаха зүйлнүүдые олоор бүтээн гаргаха хэрэгтэ нютагай промышленность ехэ һуури эзэлхэ ёһотой.

Арад зоной хэрэглэмжын эд бараа олоор үйлэдбэрилэн гаргахын түлэ хүдэлжэ байгаа предприятинуудые һэльбэн заһабарилха, үргэдхэхэ, шэнэ фабрика, заводуудые бодхоохо, арадай ажахын шэнэ һалбари байгуулха гэжэ заагдаа һэн. Нютагай эрхэ байдал, национальна илгаа, ёһо заншал хараада абан, уран һайханай бүтээлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаа.

Республикымнай нютагай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд партиин XXIII съездын шиидхэбэриие бодото дээрэнь бэелүүлхые оролдоно. Табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлэй хугасаада продукци худалдалга 53,2 процентээр ургаа. Мүн энэл туршада ажалшадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ 34,7 процентээр ехэ болоһон байна.

Арад зоной ажана байдалай һайжархатай хамта тэдэнэй эрилтэ ургажа, олон зүйлэй эд бараан хэрэгтэй болонхой. Ажалшад гоё һайхан, зохид түхэлтэй хубсаһа хунар үмдэхэ, гэрэй хэрэгсэлнүүдые абаха дуратай. Тэдэнэр өөртөө хэрэгтэй эд бараа худалдан абаха шадалтайшье болоо.

Манай министерствын предприятинуудай коллективууд ажалаа һайжаруулха, олон янзын эд бараа бүтээн гаргаха зорилгоор предприятинуудаа үргэдхэжэ, шэнэ түхеэрэлгэ тодхожо, технологиёо нарижуулан һайжаруулжа байна. Мүн шэнэ продукци бүтээхын түлэ бии байһан арга боломжоёо элирүүлэн хэрэглэнэ.

Шэнэ продукци бүтээхэ бэлэдхэл хэхэдээ, арад зоной хэрэглэмжэ, эрилтэ нэн түрүүн хараада абтадаг. Ноолһон бүдөөр оёгдоһон үнэтэй хубсаһанай манай эндэ ондоо тээһээ асарагдадаг дээрэһээ пумаажан бүдөөр оёгдоһон хубсаһа абаха тухай захил худалдан абагшаднай хэдэг байба. Энэ захилыень дүүргэхые оролдон, пумаажан бүдөөр эрэшүүлэй үмдэ, хүбүүдэй үмдэн оёгдодог болоо. Хэрбээ 1966 ондо иимэ зүйл оройдоо бүтээгдэдэггүй байбал, энэ жэлдэ 139,8 мянган хэһэг оёгдожо, худалдаа наймаанай организацинуудта тушаагдаха юм.

Һургуулиин хүбүүдэй үмдэхэ хубсаһа хунар олоор оёгдожо эхилээ. Холимол нооһоор үмдэ оёлго 1965 онойхитой сасуулхада, гурба дахин ехэ болохо. Энэ жэлһээ эхилжэ Галуута-Нуурай оёдолой фабрика һурагшадай костюмуудые оёжо байна.

Арад зоной эрилтэ хараала абажа продукци бүтээдэг болоһые нэгэ иимэ жэшээ дээрэһээ хаража болохо. Спортивна костюм, пумаажан самса, дотор хубсаһан, мүн простыня, подушкын, хүнжэлэй гадар гэхэ мэтэ худалдаанда урдань хомор байгаа. Энэ дутагдал усадхаха хэрэгтэ нютагай промышленностиин предприятинууд ехэ туһа нэмэри оруулалсаа. Мүнөө эдэ зүйлнүүдые худалдан абагшадай эрилтэ хүсэд хангагдадаг болоо.

Продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхын түлэ министерствын хэдэн предприяти үргэдхэгдэжэ байна. Улаан-Үдын, Галуута-Нуурай оёдолой фабриканууд һэльбэн заһабарилагдажа, үргэдхэгдэжэ, оёмол олон зүйлнүүдые гаргаха арга олдобо. Мүн Бэшүүрэй оёдолой фабрикын түрүүшын ээлжээн 1969 оной январьһаа хүдэлжэ эхилээ. Тус фабрика энэ жэлэй туршада 400 мянган түхэригэй хубсаһа, тусхайлбал эхэнэрнүүдэй үмдэхэ пумаажан платиоёхо түсэбтэй.

Хяагтын ээрэлгэ-трикотажна фабрикын коллектив бүтээн гаргадаг продукцяа шэнэлхэ талаар бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри хэжэ байна. Ганса энэ жэлэй хугасаада автомат шахуу 20 гаран түхеэрэлгэ тодхогдохо юм. Трикотажна хубсаһа нэхэлгын технологи нарижуулагдажа байна. Ерэхэ жэлһээ фабрика холисогүй нооһоор гадар трикотаж хубсаһа нэхэжэ эхилхэ. 1970 ондо гадар трикотаж хубсаһа нэхэлгэ 30 процентээр дээшэлхэ юм.

Манай республикада ондоо тээһээ олон хүн аяншалжа ерэдэг. Мүн манай ажалшад оронойнгоо ондоо область, хизаарнуудаар, хилын саанахи оронуудаар ябадаг байна. Энэ ушарһаа республика соогоо өөрын сувенирнэ фабрикатай болоо хада таарамжатай байһаниинь элирээ. Үнэхөөрөө манай республика элдэб баялигуудтай, уран гарта хүнүүдээр олон. Дурасхаал болгон бариха уран һайханай бүтээлнүүдые хэхэ арга бии. Тиимэһээ 1969 ондо Улаан-Үдэдэ сувенирнэ фабрика баригдажа эхилбэ.

Фабрикын баригдажа дүүрэтэр бэлэдхэлэй ехэ ажал хэгдэнэ гэхээр. Уран һайханай бүтээлнүүдые, элдэб зүйл хэгшэд элирүүлэгдээ. Тэдэнэр мүнөө гэртээ ажаллажа, сувенир болохо зүйлнүүдые бүтээжэ эхилээ. Захааминай аймагай уран гартан Д. Цыденов, Б. Тубчинов урдань бурладуудай гоёолто болодог зүйлнүүдые урлана. Гааһа, һиихэ, бугааг гэхэ мэтые уран гоёор һиилэн хэнэ. Бэшүүрэй аймагай урашуул Афанасьева, Семенова болон бусад урдань шэмээшэгүүдэй бүһэлдэг бүһэ нэхэдэг болоо.

Буряад арад уран гартай бэлигтэйшүүлээр яһала олон. Тэдэнэр мүнгөөр, модоор элдэб гоё зүйлнүүдые дархалдаг, һиилэдэг. Энэ ажал саашадаа үргэлжэлүүлэгдэхэ юм.

Нютагай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд арад зоной эрилтэ хангаха хүндэтэ үүргэтэй. Мүнөө тэдэнэй зарим эрилтэ хүсэд һайнаар хангагданагүй. Хубсаһа хунар, гэрэй хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ талаар ехэ дутагдал бии.

Энэ дутагдал усадхахын, арад зоной хэрэглэмжын эд бараа бүри олоор, һайн шанартайгаар бүтээхын түлэ мүнөө министерствын бүхы предприятинууд заһабарилагдан үргэдхэгдэжэ байна. Түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг Кировэй нэрэмжэтэ заводто шэнэ цех баригдажа эхилээ. Тэрэ цехэй ашаглалгада тушаагдахада, шаажан гүйлгэһэн амһарта олоор хэгдэхэ юм.

1967 ондо ашаглагдажа эхилһэн Оймoрой мебель хэдэг фабрикын шэнэ цехые ерэхэ жэлдэ барижа дүүргэхээр хараалагдаа. Сухын арһанай завод шэнэдхэн хубилагдажа байна. Эндэ шэнэ корпус баригдаха, нооһо хатааха ленточнэ машина тодхогдохо юм. Галуута-Нуурай оёдолой фабрика 700 дүрбэлжэн метрээр үргэдхэгдэхэ. Тиигэжэ эндэ 150 хүдэлмэришэдые нэмэжэ абахаар, продукци бүтээлгые ехэдхэхээр түсэблэгдэнэ.

Министерствын хүдэлмэрилэгшэд республикынгаа бүхы ажалшадтай хамта В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойе һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаха гэжэ зоригжонхой. Коллектив бүхэн хэхэ бүтээхэ юумэеэ хараалжа, социалис мүрысөөндэ оролсоо.

Галуута-Нуурай оёдолой. Оймoрой мебелиин фабрикануудай. Сухын арһанай заводой коллективууд мүрысөөндэ һайн үрэ дүн харуулна. Эдэ коллективууд түсэбөө, абаһан уялгаяа бэелүүлнэ.

Һэльбэн заһабарилгын ехэнхи ажалаа 1970 оной апрелиин 22-ой үдэр болотор дүүргэхэ, тиигэжэ шэнэ янзын олон зүйлнүүдые бүтээжэ, алдарта ойе угтахын түлөө хүдэлмэришэдэй мүрысөөн үргэдэнэ. Гээгдэлдэ ороһон предприятинуудта (Улаан-Үдын валенка дарадаг, Хяагтын ээрэлгын-трикотажна фабриканууд, түмэр хэрэгсэлэй заводто) дутагдал усадхаха талаар хэмжээн хараалагдаад, бэелүүлэгдэжэ эхилээ.

Арад зоной хэрэглэмжын зүйлнүүдые бүтээдэг предприятинуудай коллектив бүхэн арга боломжоёо хэрэглэхэ, энэ жэлэй түсэбые, абаһан социалис уялгаяа дүүргэхые оролдожо байна.

М. ЗАВГОРОДНЯЯ,
республикын Нютагай промышленностиин министр.

ТУГАЛШАН

Ажалдаа түрүү, арадтаа магтаалтай, хүндэтэй болоһон хүнүүд нютаг бүхэндэ олон гээшэ aaб даа. Тиимэ нэгэ хүнтэй һаяхан «Улаан-Оронго» колхозой Хүлтүүр гэжэ газарта, оршодог һүн һаалиин фермэ дээрэ уулзагдаба. Колхозой эрхим тугалшан, 1944 онһоо хойшо коммунистын хүндэтэ нэрые арюунаар абажа ябаһан Цыбик-Дари Атановна Жамбаловатай түрүүшынхеэ уулзажа, өөрынгөө ажабайдал, хэжэ байһан ажал тухайгаа хөөрэхэдэнь, хамтын ажалда бүхы хүсэ шадалаа зорюулһан эрхим түрүү эхэнэрнүүдэй нэгэн гэжэ ойлгожо абаа һэм.

Нүхэр Жамбалова үнэхөөрөө һайнаар хүдэлдэг, бэрхэ тугалшан юм гэжэ суртаа хүдэлдэг нүхэдыньшье магтан хөөрэжэ байгаа бэлэй. Ажалша бэрхэ, түрүү хүнүүдээ манай арад зон дэмы магтадаггүй ха юм.

Цыбик-Дари Атановна һүүлшын табан жэлэй туршада тугалшанаар хүдэлхэ зуураа, колхозойнгоо гол баялиг — мал ажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулжа ябаһан түрүү коммунист болоно. Нүхэр Жамбалова тугалнуудые эхэһээнь илгамсаарнь абажа, бэрхээр харууһалжа, һайнаар тэжээжэ, гарзада оруулангүй, түргэнөөр томо болгожо, тобир тарганаар тушаажа байдаг. Мүнөө тэрэ 80-аад тугал харууһална. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд тугалшанай ажал хүнгэдхэхэ зорилгоор үшөө нэгэ хүдэлмэришэниие нэмэжэ үгэнхэй.

— Һая гараһан тугалнууд гурбан хоногой туршада эхынгээ ууранг хүхөөд, намда тушаагдадаг, — гээд нүхэр Жамбалова хөөрэнэ. — Нарай тугалнуудта 2 һара 10 хоногто үнеэнэй һү үгжэдагбди. 7-8 хоноһон тугалнууд үбһэ, таряа талханай зүйлнүүдые эдижэ захалдаг. Тугалнуудай харууһан хүндэ юм даа, илангаяа үбэлэй сагта. Гэдэһэе үбэдэнгүй, шэшэн барингүй томо болохо тугал үсөөн байдаг. Тэдэниие даарууланг үй, дулаан байлгахые оролдохош, нухэ һүбыень таһа шабажа дулаалхаш, дорохи нороһон һолоомыень үдэр бүхэндэ һалгэхэш, шабааһыень түүжа хаяхаш. Зунай сагта томо болоһон тугалнууднай хорёо соо бэлшээгдэнэ. Һара болоһон, үшөө болоошьегүй нарайнуудтань сабшалан соoһoo ногоо сабшан асаржа эдюулнэбди. Үдэрэй халуунда талаар ябаһан тугалнууд ехээр ундаа хүрэдэг. Тиимэһээ тэдэниие үдэртөө гурба дахин уһалдагбди. Юрэдөө тугалнуудай харууһан гээшэ эзэнэй хүсэ шадал, оролдолгоһоо болодог...

Зүб даа. Малай харууһан эзэнэйнь дүй дүршэл, шадабари, оролдолгоһоо хулдыдадаг гэжэ манай буряад зон хэлэдэг ха юм.

Цыбик-Дари Атановнагай харууһалһан, тэжээһэн тугалнууд һара бүхэндэ шэгнэгдэдэг гүримтэй. Тугал бүхэнэйнь шэгнүүр сүүдхын 600—700 грамаар нэмэжэ байдаг. Үнгэрһэн һарада колхоз соогоо түрүү һуури эзэлжэ, шанда хүртэһэн байна.

Колхозойнь правлени, парткем түрүү хүнүүдэйнгээ ажалые үндэрөөр сэгнэжэ, ходо һайшаал магтаалаар, мүнгөөр урмашуулжа байдаг. Түрүүшүүл Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдана. Тэдэнэй тоодо Цыбик-Дари Атановна хэзээдэшье байлсадаг.

Цыбик-Дари Жамбалова мүнөө таби хүрүүтэй ябана. Үшөөл габшагай солбон, хүнгэн сэрюун зандаа. Ажалаа орхёод, һанаа амар һуужа шададаггүй хүн гэжэ ойлгоглоо бэлэй. Тугалнуудай сэбэр арюухан байрашье эзэнэйнь ажалша бэрхые гэршэлжэ үгэнэ бшуу. Тэрэ арбан зургаатайһаа эхилжэ түрэл «Улаан-Оронго» колхоздоо хүдэлжэ байһан ажалай баян намтартай.

Дайнай үеын хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ тракторист болоод, 1950 он хүрэтэр түрүү механизаторнуудай зэргэдэ ходо ябалсаһан, һайшаал магтаалда хүртэһэн байна.

Коммунист нүхэр Жамбалова колхозой бусадшье ажалда ябаһан, хонишонооршье хүдэлһэн байна. Мүнөө тэрэ Хүлтүүрэй 2-дохи фермын залуу һаалишадта ёһотой коммунист хүнэй үльгэр жэшээ харуулан хүдэлнэ. Томоотой, урин налархай сэдьхэлтэй, хүхюун зугаатай энэ эхэнэрые нютагайнь зон, суртаа хүдэлдэг нүхэдынь ехээр хүндэлдэг.

М. ЦЫРЕНОВ.

Захааминай аймагай Баян голой совхозой Болдогой гүүртын малшад «Зуун үдэрэй туршада — 100 килограмм» гэһэн зорилго табяад, һайнаар хүдэлжэ байна. Жэшээлхэдэ, эндэ харууһалагдадаг тугал бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдээ 943 граммаар нэмэнэ. Малшад саашадаашье иимэ амжалта туйлахаар зоригжонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): гүүртын ахалагша тугалшан Р. С. Шагжиева зоотехник Б. Г. Тубанов хоёр тугал шэгнэжэ үзэнэ.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОР[...]

«Инполиграфмаш-69» гэһэн уласхоорондын выстав[...] хотодо нээгдэнхэй. Советскэ павильондо хүнүүд олон су[...] лэй уеын орёо онһоон машинануудай баранине гайхуулна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Советскэ павильон дээрэ.

ТАСС[...]

Новосибирскын машина бүтээдэг заводой коллекти[...] та-201М» гэһэн магнитофонуудые гаргажа эхилбэ. Иимэ[...] ган аппарадууд оронoй бүхы нютагуудта эльгээгдэнэ[...]
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: магнитофонуудые хабсаралгын участ[...]

ТАСС[...]

БУРЯАДАЙ ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИ СССР-тэ СОЦИАЛИС ОБЩЕСТВО БАЙГУУЛЖА ТҮГЭСХЭЛГЫН ҮЕДЭ

(1951—1958 онууд)

hүүлээр СССР-эй ара- ...ые hэргээн бодхоохо, хүг- ...үүшын табан жэлэй тү- ...жалтатай дүүргэгдэhэнэй ...ммунис партимнай социа- ...тво саашадань хүгжөөхэ ...аалха арга боломжотой ...

...-1955 онуудта дүүргэгдэ- ...хи табан жэлэй түсэб ту- ...СС-эй XIX съездын дирек- ... соо хүндэ промышлен- ...ю ехээр хүгжөөхэ шэг- ... СССР-эй арадай ажа- ... hалбаринуудые эрид ... гэжэ хараалагданхай.

...(б)-тэй Бурят-Монголой ...хүдэлмэридэхи дутагдал- ...дуунууд тухай» гэhэн ВКП (б)-гэй ЦК 1951 оной ...2-то баталан абаа hэн. ...бластной парторганизацида ...шанартай байhан юм. Хү- ...ын ба промышленностиин ...hалбаринуудай ехээр гээг- ... шалтагаанууд тэрэ тог- ...элируулэгдэhэн, партийно- ...ый, политическэ-хүмүү- ...хүдэлмэриин хангалтагүй ...тухай, кадрнуудые шэлэн ...хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ гара- ...уунууд элиншэлэгдэhэн, пар- ...оной хүдэлмэриин онол ...мүүжэлэгдэhэн, эдэ ду- ...уудые зайсуулха арга за- ...гдаhан байгаа.

...(б)-гэй обкомой пленум ...тоолые зүбшэн хэлсээд, ...хидхэлэй, соёл сурта- ...ээрн хубилган hайжа- ...республикын ажахы болон ...эрэл хүгжөөлгын хэрэгые ...үүhөө хүтэлбэрилгэ hайжа- ...ажэ ябуулгануудые ха- ... ВКП (б)-гэй обкомой ... секретариин уялгаhаа ...аалцевые, мүн бусад хэ- ...бэрилхы хүдэлмэрилэг- ...шэнум ажалhаань сүлөөлөө ... (б)-гэй обкомой нэгэ- ...шарнаар А. У. Хахаловые ...шэнгаа hэн. Республикын ...үдэй Соведэй Түрүүлэг- ...шээлэ Д. Ц. Цыремпилон ...шэhэн юм.

...эй ЦК-гай шиидхэбэри ... партиин обком, райко- ... горком партийна, со- ...уудай кадрнуудые шэлэн ...ууүжүүлхэ хэрэг hайжа- ...тудада хэдэ хэдэн хэмжээ ...уудые бэелүүлhэн юм. ...эй областной партийна ... 1951 ондо хоёр жэлэй ... хубилгагдаа. Энэ hур- ...мүн тэрэшэлэн область- ...ойдын партийна hургуу- ... партиин ЦК-гай дэргэдэ- ...йна дээдэ hургуулида ...953 онуудай үеэр респуб- ...партийна болон совет 300 ...шэгшэд hуража гараhан ...артиин райкомуудай, гор- ...секретарьнуудай. таhагүү- ...шанарай семинар партиин ...үргэда ходо үнгэргэгдэ- ...партийна эхин организа- ... секретарьнуудай богони ... курса ба семинарнууд эм- ... hэн. Бэлэдхэл hайнтай ...хүтэлбэрихы хүдэлмэридэ ...гдэhэн, хэдэ хэдэн аймa- ...партийна болон совет ор- ... хүтэлбэрилэгшэд шэнэ- ...хүүлэгдэhэн юм.

...эхин организацинуу- ...хидхэлэй-политическэ та- ... бэхижүүлэн, хүдэлхэ ... дээшэлүүлhэнэй ...үүдые партида абаха, ...үүдые хүмүүжүүлхэ ...араа бэлэй. 1956 ондо ... партийна организаци ...эй болотороо ургаа. ...эмэл секретарьнуудтай ...үүд хэдэ хэдэн колхозууд- ...болгогдоhон, бригадануу- ...үүдэй) парторганизацинууд ...гдаhан.

... пропаганда hайжаруул- ... партийна эхин органи- ... ажал ябуулга шангад- ...гтэ ехэ туhатай байгаа. ... газетэнүүдэй тираж ...уулагдаа. 1951 оной ок- ...ьhаа «Бурят-Монголой ...» гэжэ залуушуулай ... гаража эхилээ, аймa- ...газетэнүүд неделидээ хо- ...гаргагдадаг болоо. Эдэ бү- ...-политическэ хүдэлмэ- ...дхаха хэрэгтэ ехэ удха ... байhан юм.

...эй сентябрьда болоhон ... партийна XVII конфе- ...КП(б)-гэй ЦК-гай тогтоол ... партийна органи- ...дай ажал ябуулгадахи за- ... амжалта тэмдэглээд, ...гүй зорилгонуудта гол ... хандуулhан байгаа.

... Министрнүүдэй Совет ... эхеэр «Бурят-Монголой ... промышленностиин за- ...ринуудые хүгжөөхэ ту- ...тоол гаргаhан юм. Про- ... шэнэ предприятинуудай ... эхилhэн, хуушануудыень ... hайжаруулха, үргэдхэхэ ... хэгдэжэ захалhан.

...элэй түсэбтэ даабари- ...бэелүүлхын түлөө үйлэд- ...коллективүүдэй тэмсэлые ... организацинууд ударида- ... Үйлэдбэриин хэдэ мян- ...үүл ажалай үндэр бү- ...дадаг hэн. Улаан-Үдын ...үйлэдбэриин түрүүшүүл: ... Верховно Соведэй депу- ...Г. Курочкин, КПСС-эй XIX ... делегат М. А. Чернышев ... түс тустаа 36 жэлэй ...үүдые дүүргээ бэлэй. ... депогой машинистнүүд ... Д. Н. Ягодин хоёр ... хоорондо паровозуу- ... болзор ехэ болгоо. ... шэнэ локомотивай ... арьбалалта түсэбhөө ... байгаа. Мүн бусад ...үүдтэ дүй дүршэлөө ... Эдэ бүгэдэнэйнгээ тү- ... ондо эдэ хоёр гүрэнэй ... түрөө бэлэй.

... ажахын ехэ гээгдэлые ... тула областной партий- ...изации ехэ хэмжээ ябуул- ... бэелүүлжэ эхилээ hэн.

Нарин ноохотой хони үсхэбэрилхэ, ноохо ехээр абадаг болохо тухай тогтоол партиин обком, республикын Министрнүүдэй Совет абаhан юм. Газар тараалангай ажахые дэбжээхэ хэмжээнүүд абтаа. Хамтын мал ажалда үбhэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ зорилгоор республика дотор сабшалан hайжаруулха хүдэлөөн hэргээгдэжэ эхилээ. Бүхы колхозуудта луговодуудай саг үргэлжын звенонууд байгуулагдаба.

Республикада саг үргэлжэ гүрэнэй зүгhөө туhаламжа үзүүлэгдэжэ байгаа. Советскэ правительство республикын хүдөө ажахыда элдэб янзын техникэ улам ехээр үгэдэг болоhон, хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушаалгаар колхозуудай үри зээлиие болюулhан, эдээндэ хүнгэлэлтэнүүдые олгоhон юм.

Партийна организацинуудай ударидалга доро түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлнүүдтэ колхозууд, совхозуудай, МТС-үүдэй хүдэлмэридэ hайжарха тэмдэг үзэгдэжэ эхилээ, республикын хүдөө ажахы зарим тэды дэбжээ hэн. Хүдөө ажахын бүхы зүйлэй продуктнуудые гүрэндэ тушаалгаар республикамнай түсэбөө сум дүүргэhэн. Зүгөөр бүхы орон доторхидол адли республикын хүдөө ажахын хүгжэлтын алхам тон аали байhан юм.

Буряад ороной эрдэм наука, соёл гэгээрэл саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудые областной партийна организаци хододоо анхаралдаа байлгадаг hэн. 1951—1953 онуудта олон тоото научна сесси, конференци, зүблөөнүүд үнгэргэгдөө. Хизаар оронойнгоо түүхэ, буряад хэлэ бэшэг ба үльгэр туужа шэнжэлхэ талаар, мүн республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые элирүүлхын тула эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэриие тэндэ шүүмжэлхы ёhоор хаража үзэгдэhэн, эрдэм шэнжэлгын саашаhхи гол зорилгонууд хараалагдаhан байгаа. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэреэр СССР-эй Наукануудай академиин СОПС-эй Бурят-Монголой комплексно экспедици эмхидхэгдээ hэн. Республикын арадай ажахын гол hалбаринуудые хүгжөөхэ, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые элирүүлэн шэнжэлхэ хүдэлмэри энэ экспедици ябуулжа эхилhэн байгаа. Буряад арадай «Гэсэр» гэжэ эпосые буруугаар сэгнэhэн алдуу заhагдаа бэлэй.

КПСС-эй дайшалхы, нягта нэгэдэлтэй отряд байhанаа областной парторганизаци харуулаа. И. В. Сталинай наhа барахатай хамта КПСС-эй дунда элдэб хэлбэрил ба задагайрал тохёолдохо аабза гэhэн социализмын дайсадай бүтэхэгүй найдабари буруу hүрөө hэн. Партийна бусад организацинуудтал адляар областной парторганизаци партиин ЦК-е тойрон улам нягтаар жагсаhан байгаа.

1953 оной сентябрьда КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум боложо, хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ программа зохёогдоо hэн. Энэ хэрэгтэ зорюулдаг hомололгоёо гүрэн хэдэ дахин ехэ болгоhон юм. Бүтээhэн ажал хүдэлмэриин түлөө колхозуудые, колхознигуудые материальна талаарнь урмашуулха ленинскэ ёho гурим эбдэдэг ябадалые усадхажа, саашадань наринаар сахилга ехэ удха шанартай байhан. Газар тараалангай ажахые дэбжээхэ, мал ажал хүгжөөхэ, колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь бэхижүүлхэ тухай тодорхой зорилгонуудые Пленум хараалаа бэлэй. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэг түсэблэлгэ хубилгагдаа hэн.

1953 оной октябрьда партиин областной комитедэй пленум, областной партийна XVIII конференци (1954 оной февраль) болоhон байна. Республикын хүдөө ажахые гээгдэлhээнь гаргаха тухай, мүн КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ тухай асуудалнууд тэндэ зүбшэн хэлсэгдээд, зохихо хэмжээ ябуулганууд тодорхойлогдоhон юм.

Колхозуудые, совхозуудые, МТС-үүдые хүтэлбэрилгын хэрэг hайжаруулха хэмжээнүүд абтажа эхилээ. Районуудтахи партийна, совет органуудта дүршэлтэй, үүсхэл ехэтэй хүдэлмэрилэгшэд томилогдоhон. Республикын албан зургаануудhаа 23 хүниие партиин обком райкомуудай секретарьнуудаар эльгээгээ. Райкомуудай нэгэдэхи секретарьнуудаар: А. В. Башинов, Б. Ф. Зонхоев, А. В. Желтый, А. У. Модогоев, И. Д. Черняков, Д. Д. Эрдынеев гэгшэд hунгагдаа hэн. Аймагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр болгогдожо олон коммунистнууд дэбжүүлэгдэhэн байгаа. Тэрэнhээ гадна, нютаг нютагуудта партийна эхин организацинуудай секретарьнуудаар 75 хүн шэлэгдэн дэбжүүлэгдээ hэн. Колхозууд, совхозууд болон МТС-үүдтэ саг үргэлжэ хүдэлхөөр 700 коммунист Улаан-Үдэ городhоо эльгээгдээ. Хүдөөгэй эмхи зургаануудта хүдэлжэ байhан олон коммунистнууд колхозууд, совхозуудта хүдэлхөөр гараа hэн.

Городууд болон хүдэлмэришэнэй тосхонуудай промышленна предприятинуудhаа, организацинууд болон эмхи зургаануудhаа 230 инженер, техникүүд, хүдөө ажахын 584 мэргэжэлтэд машинно-тракторна станцинуудай хүтэлбэрилхы ажалда эльгээгдээ. Ураал болон Сибириин городуудhаа ерэhэн зуу гаран инженер, техникүүд болон механигууд тэдээнэй дунда бии байhан. Нигэжэ МТС-үүдэй хүтэлбэрилхы кадрнуудай шанар үндэhөөрөө хубилhан юм. Эдэнэй 60 процентнь дээдэ эрдэмтэй, 40 процентнь тусхай дунда эрдэмтэй хүнүүд hэн. Мүн МТС-үүдтэ мэргэжэл түгэс хүдэлмэришэд нэмэhэн байгаа.

Промышленна предприятинуудай коллективүүд МТС-үүдые шефтээ абаа. Энээнэй ашаар МТС-үүд индустриальна предприятинуудай түхэлтэй болон хубилаа. Эдэнэй хүдэлмэри hайжарhан, тракторнуудай бүтээсэ дээшэлhэн. 1953 онойхитой жэшэбэл, республикын МТС-үүд 1955 ондо 37 процентээр ехэ ажал бүтээгээ. Хүдөөгэй механизаторнууд шэнэ газар ашаглаха хэрэгтэ гол үүргэ дүүргэhэн юм. Мал ажалай фермэнүүдтэхи хүндэ ажал оньhожоруулха хүдэлмэри хэгдэжэ эхилээ hэн.

Газар тараалангай ажахые хүгжөөхэ зорилгоор партиин обком, республикын Министрнүүдэй Совет шэнэ газар хахалха хэмжээ ябуулга хараалаа бэлэй.

Коммунистнууд болон комсомолшууд шэнэ газар ашаглагшадай манлайда ябадаг, тракторна бригаданудые ударидадаг, механизаторнуудай социалис мүрысөө эмхидхэдэг байба. Промышленна предприятинуудай мянга гаран залуу хүдэлмэришэд шэнэ газар ашаглалсахаяа хүдөө гараа hэн.

Республичын колхозууд болон совхозууд ехэ бэрхэшээлнүүдые дабан, хоёр жэлэй турша соо 170 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаа. Энээнэй ашаар тарилгынгаа талмай үргэдхэхэ аргатай болоhон юм.

Республика дотор тэжээлэй ургамалнуудай талмай үргэдхэгдөө hэн. Малай тэжээл ехээр бэлэдхэхэ хэрэгтэ кукуруза ургуулга ехэ туhа нэмэри болоо. Гэзшье hаа, ургахагүй районуудташье кукуруза тариха зүбшөл баадхадаг, үгтэдэг байhан юм.

Мал ажалые хүгжөөхэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ областной партийна организациин гол анхарал табигдадаг байба. Партиин райкомууд, колхозууд болон совхозуудай партийна организацинууд, тэдэнэй правлениинүүд, дирекцинүүд нилээд олон коммунистнууд, комсомолшуудые, түрүү колхознигуудые фермэнүүдтэ, отарануудта эльгээгээ. Колхозуудай коммунистнуудай 42 процентнь мал ажалда хүдэлдэг байhан. Томо томо фермэнүүдтэ партийна болон партийно-комсомолой бүлэгүүд эмхидхэгдэдэг байба. Колхозууд, совхозуудай фермэ ба отаранууд томодхогдодог, хонишодой саг үргэлжын бригаданууд эмхидхэгдэдэг hэн.

Партиин обком, республикын Министрнүүдэй Совет малай байрануудые бариха түсэб табиhан, колхозууд болон совхозуудай барилгада шефскэ туhаламжа үзүүлхыень предприятинуудай коллективүүдые элсүүлhэн юм. Хүдөөгэй барилгада МТС-үүдэй дүүргэдэг үүргэ ба харюусалга дээшэлүүлэгдэhэн. «Тимлюйцемстрой» трестын, паровозо-вагонно заводой, мяханай комбинадай, вагонно ба паровозно депонуудай, «Механлит» заводой, мелькомбинадай, нарин сэмбын фабрикын коллективүүд шефскэ ехэ хүдэлмэри ябуулhан байна.

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумhээ хойшонхи хоёр жэл соо республикын колхозууд болон совхозуудта 205 мянган малай байха типовой байранууд баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа hэн. Тиихэдэ нилээд олон байра баригдажа байhан юм.

«Бурят-Монголой АССР-тэ нарин ба нарибтар ноохотой хонидые олоор үдхэхэ хэмжээнүүд тухай» РСФСР-эй Министнүүдэй Соведэй 1954 оной февралиин 17-ной тогтоол республика дотор ниитын мал ажал хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай байhан юм. 1954 оной октябрьда болоhон партиин обкомой пленум республика дотор ашаг ехэтэй хонин ажал хүгжөөхэ хэмжээ ябуулгануудые баталаа бэлэй.

Племенной хэрэг hайжаруулха, малай hүрэгэй бүридэлые зохилдуулан хүгжөөхэ, мал ажалда түрүү онол арга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ хүдөө ажахын органуудай, колхозууд болон совхозуудай анхарал хандуулагдадаг байба. Үүлтэр hайжаруулха зорилгоор гүрэнэй табан станци нээгдээд, колхозууд, совхозуудта искусственна үрэжүүлгын 196 пункт байгуулагдаа.

Партийна организацинууд малшадай социалис мүрысөө дэлгэрүүлбэ. Колхозуудта Малшадай үдэр үнгэргэгдэдэг болоо. Дүй дүршэлөө хубаалдахын тула семинарнууд, конференцинүүд үнгэргэгдэдэг, республикын бусад область, хизаарнуудай түрүү ажахынуудта экскурси хэдэг, выставкэнүүдые харадаг болоhон байна. Хоёр мянга гаран колхознигууд Хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ ошохо эрхэтэй болоо hэн.

Мал ажал хүгжөөхэ хэрэгтэ түрүүшын горитой амжалтанууд туйлагдажа эхилhэн. Хоёр жэлэй турша соо хонидой тоо толгой олошороо, мал hүрэгэй шанар hайжараа. Ноохо абалга 20 процентээр нэмэhэн, тэрэ тоодо нарин ба нарибтар ноохоң ехээр абтадаг болоhон байна.

Һү hаали нэмэжэ, республика дотороо 43 процентээр дээшэлhэн байгаа. Прибайкалнин, Тарбагатайн, Ивалгын, Сэлэнгын, Яруунын аймагуудай колхозууд энэ талаар ехэ амжалта туйлаа бэлэй.

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, партиин обком, райкомууд, партийна эхин организацинууд колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь бэхижүүлхэ хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлээ hэн. Жэжэ колхозууд нэгэдүүлэгдээ. Эдэнэй тоо 1955 ондо 262 болотороо үсөөрөөд байhан.

Хүтэлбэрилхы кадрнуудынь hэлгэгдэжэ, колхозууд шадамар бэрхэ хүдэлмэрилэгшэдтэй болоо. Партийна, совет, хүдөө ажахын органуудhаа 182 хүн колхозуудта эльгээгдэжэ, түрүүлэгшээр hунгагдаа бэлэй. Бригадирнууд, фермэнүүдые даагшанараар мүн лэ шадабаритай хүнүүд хүдэлдэг болоо, тэдэнэй дунда партиин, комсомолой гэшүүд олошороо hэн. 1956 ондо тэдэнэй хахадынь дунда эрдэмтэй хүнүүд, 52,3 процентнь коммунистнууд байhан юм. 1953—1955 онуудай туршада 336 агроном, зоотехник колхозуудай гэшүүд болоhон, мүн МТС-үүдэй олон мэргэжэлтэд колхозуудта ороhон юм.

Колхозуудтахи ажалай эмхидхэл, түлөөhэн эли бодо hайжараа. Комплексно бригаданууд байгуулагдажа эхилбэ. Колхознигуудта зээлеэр мүнгэ (аванс), ажалай нэмэлтэ түлбэри үгэдэг гурим нэбтэрүүлэгдэжэ захалhан, колхознигой ажалта үдэртөө дунда зэргээр олодог олзо ехэ болоhон.

Хүдөө ажахыгаа хүгжөөхын хажуугаар промышленна үйлэдбэриин хүгжэсэ дабшаса хурдадхаха хэмжээнүүдые парти абаба. Промышленна предприятинуудай, барилгын ба транспортын партийна организацинууд табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ коллективүүдэйнгээ хүсэлэл оролдолго зорюулаа.

Ой модоной промышленностиин, Зэдын комбинадай, Гусиноозерско шахтоуправлениин шулуу нүүрhэнэй шахтануудай, мүн бусад зарим предприятинуудай гээгдэлэй шалтагаануудые партиин областной комитет элирүүлhэн байна. Үйлэдбэриин түхеэрэлгэ, технологи шэнэлэн нарижуулха, ажалай эмхидхэл hайжаруулха хэмжээ ябуулганууд предприятинуудта зохёогдоод, бэелүүлэгдэжэ эхилhэн юм. Хэдэ хэдэн барилганууд болон предприятинуудай гээгдэлые усадхаhанай, бэшэнүүдэйнь хүдэлмэри hайжаруулhанай ашаар республикын промышленность 1954 ондо валовой продукци гаргаха түсэбөө 106 процент дүүргээ hэн.

«Промышленностяа саашадань хүгжөөхэ, техническэ дэбжэлтэ туйлаха, үйлэдбэриин эмхидхэл hайжаруулха зорилгонууд тухай» КПСС-эй ЦК-гай июлиин (1955 он) Пленумэй тогтоол ороной индустриальна хүгжэлтэдэ шэнэ шата нээhэн юм.

Партиин ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхын тула областной партийна организаци ехэ хүдэлмэри эрхилжэ эхилээ hэн. Республикын промышленностиин техническэ дэбжэлтэ туйлаха зорилгонууд партийна комитедүүдэй пленумүүд дээрэ, партийна суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг байба. Үйлэдбэридэ шэнэ техникэ, технологи нэбтэрүүлхэ, ажалай эмхидхэл hайжаруулха, түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ, үйлэдбэри хүтэлбэрилгын хэрэг нарижуулха тодорхой түсэбүүд предприяти бүхэндэ зохёогдоо hэн. Жэшээнь, 1955 ондо паровозно деподо парторганизациинь үүсхэлээр ажалай түрүү онол аргануудта hургаха 37 hургуули байгуулагдаад, 300 хүдэлмэришэд hурадаг hэн. Эндэ hуража гарагшадай ажалай бүтээсэ 25 процентээр дээшэлээ бэлэй.

Паровозо-вагон заhабарилгын заводто металл түргэн аргаар отолдог онол арга нэбтэрүүлхын тула түрүүшүүлэй үргэн дэлисэтэй хүдэлөөн эхилээ бэлэй. Уралан нарижуулха дурадхалнуудые нэбтэрүүлhэнэй, станогуудые шэнэлэн hайжаруулhанай ашаар бүтээсэнь нилээд дээшэлhэн юм. Энэ завод табан жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь урид, 1955 оной октябриин 15-да дүүргээ hэн.

Олонхи предприятинууд, республикын промышленность бүхы дээрээ табан жэлэй hүүлшын жэлэй түсэбэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргээд, 82 миллион түхэригэй продукци түсэбhөө гадуур үгөө.

1955 он дотор гүрэнэй промышленностьда, барилгын организацинуудта, транспортда 84 мянга шахуу хүдэлмэришэд, алба хаагшад хүдэлөө. Энэнь 1940 онойхиhоо 2 дахин шахуу олон байгаа. Бүхы хүдэлмэришэдэй 80 гаран процентнь социалис мүрысөөндэ хабаададаг байба.

Табадахи табан жэлэй үеэр республикын индустриальна хүгжэлтэдэ ехэ амжалтанууд туйлагдаhан байгаа. Промышленностиин валовой продукци гаргалга 61 процентээр ехэ болоо. Гүрэнэй ба кооперативна промышленностьда хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэ 47 процентээр дээшэлээ.

Табадахи табан жэлэй үедэ иимэ предприятинууд: Тимлюйн цементын завод, Тимлюйн ба Баян голой ТЭЦ-үүд, Улаан-Үдын hүнэй завод, шулуу нүүрhэнэй 7/8 шахта болон бусад ашаглалгада ороhон юм. Байгалай модоной комбинадай барилга эхилээ, хуушанай предприятинуудые (ПВЗ, мяханай комбинат, шэлэй завод, «Механлит») шэнэлхэ хүдэлмэри эхилээ бэлэй.

1956 оной январь hарада областной партийна XIX конференци болоо. Тоосоото үе соо парторганизациин хэhэн хүдэлмэриин дүнгүүд гаргагдажа, саашанхи зорилгонууд тодорхойлогдоhон.

1956 оной февральда КПСС-эй XX съезд болоо. Марксизм-ленинизмдэ харша — Сталинда шүтэн hүгэдэдэг ябадалые, тэрэнэй хойшолонгуудые съезд эрид буруушаагаад, партийна ажабайдалай ба партийна ударидалгын ленинскэ гурим ёho наринаар сахиха хэмжээнүүдые хараалhан юм. Партиин XX съезд партийна ажабайдалдахи шэнэ үеые нээгээ бэлэй.

Республикын бүхы партийна организацинуудта, областной партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ съездын шиидхэбэринүүд бүрин hайшаагдаа hэн.

Үзэл сурталай хүдэлмэреэр КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые, «Ганса нэгэн хүндэ шүтэн hүгэдэдэг ябадал ба тэрэнэй хойшолонгууд тухай» 1956 оной июниин 30-да КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан тогтоол тайлбарилан ойлгуулха, хуушанай үзэл баримталдаг, хооhон ааша гаргадаг ябадал зайсуулха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулhан байна. 1957/58 оной hуралсалай жэлдэ 27 мянга шахуу хүн партийна гэгээрэлдэ хабаадаа. Тэдэнэй 6 мянганиинь экономико шудалhан юм. Политическэ экономёор, тодорхой экономикоор 415 семинар, кружогууд, хоёр жэлэй 16 экономическа hургуули эмхидхэгдээ бэлэй. Гэхэтэй хамта марксистско-ленинскэ hуралсал техническэ ба агрозоотехническэ эрдэмэй заабаринуудые үзэлгөөр hэлгэгдэхэ шэнжэ үзэгдэжэ эхилhэн, кадрнуудай марксистско-ленинскэ теори шудалха хэрэгые сэгнэхэгүй ябадал гараhан байна. КПСС-эй түүхэ ба философи үзэдэг кружогууд ба семинарнуудай тоо үсөөрhэн юм.

15 мянган агитаторые нэгэдүүлhэн 1000 агитколлектив, 2500 гаран гэшүүдтэй «Знание» бүлгэмэй аймагуудай, районуудай 95, городой 3 отделени республика дотор хүдэлжэ байба. Арадуудай хани барисаан, пролетарска интернационализм, научна атеизм, шэнэ ёho заншалнууд, элүүр энхэ байдал нэбтэрүүлхэ хэрэг ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ гол hуури эзэлдэг болоhон юм. Буряад, эвенк зоной дунда үндэhэн хэлэн дээрэнь ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ ехэ анхарал табигдадаг болоо hэн.

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, областной партийна организаци Соведүүдэй, профсоюзуудай ба комсомолой ажал ябуулгануудые ударидаха хэрэгээ нэгэ бага hайжаруулаа бэлэй.

Ажалшадай хүсэл эрмэлзэл, мүн республикын арад зоной үндэhэ яhанай бүридэл хараадаа абажа, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум 1958 оной июлиин 7-ной Указаар Бурят-Монголой АССР-ые Буряадай АССР болгон хубилгаа hэн.

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр партийна хүдэлмэри шэнэдхэн хубилгаhан дүнгүүдые областной партийна XX конференци (1958 оной январь) согсолжо үзэhэн байна. Энэ үеэр областной партийна организацида 25639 коммунистнуудтай партийна 1051 эхин организаци бии байгаа. Партийна организацинууд олониитэтэй холбоо барисаагаа бэхижүүлээ, үүргэ ба харюусалгань дээшэлээ гэжэ конференци тэмдэглээ. Коммунистнуудые шэлэн табиха хэрэг hайжарhан байгаа.

Республикын партийна организаци промышленна предприятинууд болон барилгануудай, тэндэхи партийна организацинуудай ажал ябуулгые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэдэг болоhон байна. Ажахын, политическэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ партийна эхин организацинуудай үүргэ дээшэлүүлхэ тухайда гол анхарал хандуулагдадаг байhан юм.

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлжэ байха үедэ промышленность болон барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгээ саашадань нарижуулха, түсэблэлгэ улам hайжаруулха, предприятинуудай эдэбхи үүсхэл бадаргаха, бэеэ даагаад хүдэлхэ хаба шадабари улам дээшэлүүлхэ шухала байhаниинь элирээ. Энэ талаар эгээл таарамжатай hайн онол аргануудые бэдэрхэ хэрэгтэй болоhон байна. 1957 ондо арадай ажахын соведүүд байгуулагдаа hэн. Тэрэ тоодо Буряад орондошье тиимэ совет бии болгогдоhон юм.

Агуу ехэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөн түрүү коллективүүдэй үүсхэлээр орон дотор дэлгэрээ. Республикын предприятинуудай партийна организацинууд Октябриин революциин, СССР-тэ социализмын илан мандаhан, Совет засагай оршон мандажа байгаа жэлнүүдтэ Советскэ Союзай, Буряад ороной ажалшадай туйлаhан амжалтануудай бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанарые олониитэдэ ойлгуулан нэбтэрүүлдэг, коллективүүдтэ социалис уялгануудые зүбшэн хэлсүүлдэг, баталан абхуулдаг байба.

Донецкэ шахтёр Николай Мамайн бригадын үүсхэhэн хүдэлмэришэн бүхэнэй үдэр бүриингөө халаанай даабари үлүүлэн дүүргэхэ гэhэн хүдэлөөн 1958 ондо республикын предприятинуудта үргэнөөр дэлгэрээ. Мүн энээнтэй хамта ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө комсомолшууд болон залуушуулай мүрысөөн дэлгэрээ hэн. Республикын комсомолшууд, залуушуул арьбалалта хэжэ, 20 миллионhоо үлүү түхэриг мүнгэ комсомолой бүхэсоюзна жасада оруулhан юм.

КПСС-эй XXI съездэдэ бэлэдхэлэй үеэр орон доторнай гайхамшагта шэнэ үүсхэл — коммунис ажалай нэрэ зэргын түлөө хүдэлөөн дэлгэрээ бэлэй. Энэ хүдэлөөнэй эхилhэнhээ хойшонхи нэгэхэн hара соо коммунис ажалай нэрэ зэргын түлөө мүрысөөндэ республикын комсомол, залуушуулай 107 бригада оролсоод байhан. Н. Болдыревой, Ю. Филипповэй, С. Шитовэй бригаданууд промышленна предприятинуудай дундаhаа коммунис ажалай үндэр дээдэ нэрэ зэргэдэ түрүүлэн хүртөө бэлэй. 1958 оной декабрь hарада коммунис ажалай түлөө хүдэлөөндэ хабаадагшадай түрүүшын слёт болоо hэн.

1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай КПСС-эй ЦК-гай элидхэлэй тезисүүдые ээлжээтэбэшэ XXI областной партийна конференци (1958 оной декабрь) зүбшэн хэлсээд, областной партийна организациин зорилгонуудые тодорхойлhон байгаа.

Партиин ээлжээтэбэшэ XXI съездые республикын хүдэлмэришэн анги үйлэдбэриин ехэ ехэ амжалтануудаар угтаа бэлэй. Буряадай совнархозой харьяата промышленность 1958 ондо валовой продукци гаргаха түсэбөө 10 хоногоор урид дүүргэhэн, мүн республикын промышленность бүхы дээрээ жэлэйнгээ түсэб 104 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 102 процент дүүргэhэн юм.

Социализм байгуулжа түгэсхэхэ үеэр республикын промышленностьда ехэ хубилалтанууд болоо бэлэй. Барилгын томо индустри байгуулагдаад, шиидхэхы удха шанартай томо томо хэдэн предприятинууд (ЛВРЗ, шэлэй оньhожоруулагдамал завод, Зэдын комбинат, мяханай комбинат болон бусад) үндэhөөрөө хубилгагдан шэнэдхэгдэhэн байгаа. 1940 онойхитой жэшэбэл, томо промышленностиин валовой продукци 3 дахин шахуугаар, тэрэ тоодо электрын элшэ хүсэ гаргалга 5 дахин нэмэhэн байгаа. Буряад ороной хүдэлмэришэн анги эли бодо урган дэбжээ. Промышленностиин, барилгын ба транспортын хүдэлмэришэд, алба хаагшадай тоо хоёр дахин нэмээ. Хүдэлмэришэн ангиин дундаhаа үйлэдбэриин шэнэ шэнэ түрүүшүүл урган гараhан байна. Электро-хюрөөшэн И. А. Костромин, дархан Ч. Цыбиков, машинист П. Р. Чабан гэгшэд Социалис Ажалай Геройн үндэр дээдэ нэрэ зэргэдэ хүртөө hэн.

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин (1953 он) Пленумhээ хойшо үнгэрhэн табан жэлэй туршада республика дотор 280 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилэн ашаглагдаа. Энээнэй ашаар 572,5 мянган гектар хүрэтэр тарилгынгаа талмайе үргэдхэхэ аргатай болоhон байнабди. Тэжээлэй ургамалнуудай тарилга хоёр дахин ехэдхэгдээ. Тингэhэнэй үндэhөөр ниитын мал ажалда үбhэ тэжээлэй бааза байгуулха арга олдоhон юм. Уhалуурын шэнэ системэнүүд баригдаhан ба хуушануудынь шэнэлэн заhагдаhан, сорготой, шахматна түхэлэй олон худагууд малтагдажа, ашаглалгада оруулагдаа hэн. Эдэ бүгэдын ашаар 172 мянган гектарта хүрэтэр уhалагдадаг газар ехэдхэгдээ, 24 мянган гектар намагтай газар хатаагдаа, 161 мянган гектар сабшалангай газар уhажуулагдаа.

Мал ажал хүгжөөхэ хэрэг областной партийна организациин гол анхаралда байhан юм. Малай типовой байранууд нилээд олоор баригдажа, ниитын адууhа мал hайн байраар хангагдаhан — 1957—1958 онуудай үбэл мал hүрэгэй тиимэ байраар хангагдаса 92-hoo 100 процент хүрэhэн байна. Үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэридэ анхаралаа ехээр хандуулдаг болоhоной, искуственна үрэжүүлгэ үргэнөөр хэрэглэhэнэй ашаар малай үүлтэр hайжарhан байна. Хонин hүрэг бултадаа нарин, нарибтар ноохотой болоо hэн.

Хүдөө ажахые партиин зүгhөө хүтэлбэрилхэ хэрэгээ hайжаруулhанай, колхознигуудай, совхозууд болон МТС-үүдэй хүдэлмэришэдэй шэн габьяата ажалай ашаар хүдөө ажахын үйлэдбэри хүгжөөн дэбжээхэ хэрэгтэ горитой амжалта туйлагдаhан байгаа. КПСС-эй ЦК-гай сентябриин (1953 он) Пленумhээ хойшо үнгэрhэн табан жэлэй туршада hү hаали 2,4 дахин, ноохон — 2,3, үндэгэн — 1,5 дахин ехэ болоо. 1953 онойхитой жэшэбэл, 1958 ондо 43 процентээр ехэ мяхан гүрэндэ тушаагдаа hэн. Газар тараалангhаа абтадаг продукци мүн лэ зарим тэды ехэ болоhон байба.

«Хүдөө ажахын артелиин Устав тухай, колхозой үйлэдбэри эмхидхэхэ хэрэгтэ колхознигуудай эдэбхи үүсхэл улам бадаруулха, артелиин хэрэгүүдые эрхилхэ тухай» 1956 оной мартын 6-да КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гаргаhан тогтоол колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай байhан юм. МТС-үүдые ондоо болгон хубилгаhанhаа уламжалан, колхозуудай үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдэй дунда техникын эзэлдэг hуури ехэ болоо. 1959 оной апрелиин 1-нэй мэдээгээр республикын колхозууд 1927 трактор, 1503 комбайн, 2557 сеялкэ, 1941 тракторна плуг болон бусадые, хамтадаа 8,4 миллион түхэригэй машинануудые худалдан абаhан байна. 1953 онойхитой жэшэбэл, 1958 ондо колхозуудай хубаагдадаггүй жаса 3,3 дахин, тиихэдэ мүнгэн олзонь 3,2 дахин ехэ болоо hэн. Экономическа талаараа hула колхозуудай тоо нилээд үсөөрөө бэлэй.

Колхознигуудай материальна байдал эрид hайжараа. 1953 ондо колхознигууд ажалта үдэртөө 14,5 миллион түхэриг мүнгэ абаhан hаа, 1958 ондо 38,6 миллион түхэриг абаа гэхэ гү, али энэнь 3,7 дахин ехэ болоо. Гэр байрын барилга үргэнөөр эрхилэгдэдэг болоhон. Хүдөө нютагуудтахи худалдаа наймаанай эрьесэ хоёр дахин шахуу ехэ болонхой.

Колхозно таряашадай шэнжэдэнь үндэhэн хубилалтанууд болоо. Тэдэнэй дунда механизаторнуудай тоо олошороо, дунда ба дээдэ эрдэмтэй мэргэжэл түгэс хүнүүд эли бодо олон болоhон байна.

Республика дотор долоон жэлэй ба дунда hуралсал бэелүүлхэ, hургуулинуудай hуралсалай-материальна бааза улам бэхижүүлхэ хэмжээнүүдые партийна организацинууд абаа. Һургуулинуудай байшан, мастерской болон интернадуудые олониитын хүсөөр бариха үүсхэлтэ хүдэлмэри аймагуудта үргэнөөр дэлгэрээ.

Хоёр дээдэ hургуулида, тусхай мэргэжэлэй 15 дунда hургуулида мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэрэг зарим тэды hайжарhан байгаа. Культурын институдай орондо Буряадай эрдэм-шэнжэлгын комплексно институт байгуулагдаhан. Энэ хадаа Буряад орондо эрдэм наука, соёл культура хүгжөөхын тула парти, правительствын гаргажа байгаа анхарал оролдолгын бодото гэршэ мүн. 1958 ондо республикын дээдэ hургуулинуудта, эрдэмэй эмхи зургаануудта 500 шахуу эрдэмтэд хүдэлдэг байhан.

Областной партийна организаци ажалшадые коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ соёлой эмхи зургаануудай дүүргэдэг үүргэ дээшэлүүлhэн байна. Соёлой эмхи зургаануудай: клубууд, соёлой байшангууд, библиотекэнүүд, кинотеатрнууд, киноустановконуудай тоо нилээд олошороо.

1958 оной июль hарада Буряадай АССР-эй соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй съезд болоо hэн. Республика доторхи культурна байгуулалтын дүнгүүдые гаргаад, саашанхи зорилгонуудые зүбшэн тодорхойлоо.

Мүнөөнэй үе сагай темэдэ бэшэгдэhэн хэдэ хэдэн зохёолнуудаар Буряадай литература баяжаhан байна. 1955 онhоо «Байгалай толон» гэжэ журнал гарадаг болоо hэн. Буряад ороной уран зохёолшодой III съезд (1958 оной сентябрь), зохёолшодой бүхэроссин 1 съезд Буряадай зохёолшодой эмхиин творческо ажабайдалдань ехэ удха шанартай байhан юм.

1955 ондо болоhон уран зурагай выставкэ дээрэ гүнзэгы удхатай, уран hайхан бүтээлнүүдhээ гадна, темынгээ талаар ахирхан, үзэмжэгүй тулюурхан полотнонууд харуулагдаа hэн. Партиин обком Уран зураашадай холбооной хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые элирүүлжэ, арад зоной ажабайдалтай Уран зураашадай холбоо барисаа улам hайжаруулха, тэдэнэй үзэл сурталай, теоретическэ болбосорол, уран шадабари дээшэлүүлхэ эрилтэ Уран зураашадай холбооной партийна эхин организациин, правлениин үмэнэ табиhан байгаа.

1956 оной февраль hарада республикын композиторнуудай I съезд боложо, Буряадтахи совет хүгжэмэй хүгжэлтын дүнгүүдые гаргаад, шэнэ зорилгонуудые хараалаа hэн.

Москвада үнгэргэгдэхэ Буряадай АССР-эй литература ба искусствын хоёрдохи декадада бэлэдхэлэй үедэ республикын культурын ажал ябуулагшад илангаяа ехэ дэбжэлтэтэйгээр, сог залитайгаар хүдэлhэн байна.

* * *

Энэ үедэ Совет ороной хүгжэн дэбжэhэн гол дүнгүүд гэхэдэ, СССР-тэ социализм бүрин хүсэд, эсэслэн илаhан байна. Совет арад Коммунис партиин ударидалга доро коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулжа эхилээ.

П. И. ВАРТАНОВ, Ф. И. ШУЛУНОВ, Б. М. МИТУПОВ, Г. Л. САНЖИЕВ, Ц. О. ОЧИРОВ.

Кубаанна полинуудта таряа хуряалга түлэг дундаа.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тимашевскэ районой «Октябрь» колхозой поли дээрэ. ТАСС-ай фото.

АЛЕКСАНДР ФАДЕЕВЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ УРАН ЗОХЁОЛОЙ КОНКУРСЫН ГУРИМ

Фашис Германие дараһанай Илалтын 25 жэл гүйсэһые 1970 оной майн 9-дэ бүхы дэлхэйн хүн түрэлтэн тэмдэглэхэеэ байна. Хүн түрэлтэнэй түүхэдэхи энэ гайхамшаг ой хадаа совет арадай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ба гитлеровскэ дайнай машиные Совет Армиин бута сохиһоной һүүлшын удэр болоно.

Манай гүрэнэй түүхэдэ болоһон энэ элитэ ехэ үйлэ хэрэгтэ зорюулан ВЛКСМ-эй ЦК ба СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной Правлени прозоор ба шүлэгөөр бэшэгдэһэн (очерк, рассказ, повесть, поэмэ, баллада, шүлэгүүдэй үлхөө) эрхим һайн уран зохёолой нэмэл конкурс соносхобо. Тус зохёолнууд дотор совет хүнүүдэй Эсэгэ орондоо халуун дуратайнь, дайнай үедэ байлдаануудай газарта, мүн тэрэнһээ хойшонхи жэлнүүдтэ ажал хүдэлмэри дээрэ үльгэр жэшээ харуулһан баатар габьяань зураглагдаһан байха, мүн хэрэгтэй болоо һаань, ами бэеэ хайрлангүй, түрэл Эхэ ороноо—Совет Социалис республикануудай Союзые хамгаалхаар бэлэн мүнөө үеын залуушуул тухай харуулагдаха ёһотой.

Конкурсдо урдань хаанашье толилогдоогүй, имагтал конкурсын гуримда дүүрэн таарама зохёолнууд абтаха.

Прозоор бэшэгдэһэн зохёолнууд хэблэлэй 1,5 хуудаһан, шүлэгөөр бэшэгдэһэн зохёолнууд 500 мүрһөө дээшэ бэшэ хэмжүүртэй байха.

Конкурсоор илагшадта, иимэ хэмжээтэй шангууд олгогдохо:

нэгэдэхи хоёр шан — тус тустаа 1 000 түхэригэй,
хоёрдохи гурбан шан—тус тустаа 500 түхэригэй,
гурбадахи дүрбэн шан — тус тустаа 300 түхэригэй.

Конкурсоор илагшадта мүн жюридэ һайн гэжэ тэмдэглүүлһэн авторнуудай зохёолнууд СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай органууд болохо альманах болон журналнуудта толилогдохо, тусгаар ном болгогдон хэблэгдэхэ.

Зохёолнууд «конкурсдо» гэһэн тэмдэгтэйгээр 1970 оной февралиин 1 болотор абтаха.

СССР-эй УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ХОЛБООНОЙ ПРАВЛЕНИИН СЕКРЕТАРИАДАЙ БА ВЛКСМ-эй ЦК-гай СЕКРЕТАРИАДАЙ ТОГТООЛ

ФАШИС ГЕРМАНИИЕ ДАРАҺАНАЙ ИЛАЛТЫН 25 ЖЭЛЭЙ ОЙДО ЗОРЮУЛАГДАҺАН АЛЕКСАНДР ФАДЕЕВЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ УРАН ЗОХЁОЛОЙ КОНКУРС ТУХАЙ

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретариат ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретариат иигэжэ ТОГТООБО:

1. Фашис Германие дараһан Илалтын 25 жэлэй ойдо зорюулжа Александр Фадеевэй нэрэмжэтэ уран зохёолой нэмэл конкурс соносхохо.

2. Конкурсын гуримые баталха (доро үгтэбэ).

3. Конкурсоор илагшадые шагнаха гаргашые СССР-эй Уран зохёолшодой холбоон ВЛКСМ-эй ЦК хоёр адли тэгшээр даажа абаха.

СССР-эй Уран зохёолшодой правлениин секретарь Г. МАРКОВ.
ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь Е. ТЯЖЕЛЬНИКОВ.

Хубүүмнай сэрэгэй албанда

НЮТАГАЙХИДААРАА ОМОГОРХОНОБДИ

Сэрэгэй эрдэмдэ һураха гээшэ тиимэшье амархан хэрэг бэшэ. «Һурахада хүндэ байбашье, байлдаанда хүнгэн байха» гэһэн полководец Суворовой һургаалые сэрэгшэд ходоодоо һанажа ябадаг. «Һураһан—далай, һураагүй—балай» гэжэ манай буряад арадай сэсэн үгэ баһал бии бшуу.

Минии алба хэжэ байһан частьда нютагаймнай олон хүбүүд алба хэнэ. Тэдэнэй дунда һуралсалаараа онсо шалгарагшад үсөөн бэшэ. Валерий Солхонов, Владимир Жанчипов, Николай Цыбиков, Валерий Богешевский, Эдуард Манзарханов, сержант Нурба Цыденов, Василий Беликов—эдэнэр ходоодоо эрхимүүдэй зэргэдэ нэрэ солоо дуудуулдаг. Сэрэгшэд һуралсал болбосоролоороо эрхим амжалта туйлажа, алдарта багша Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе угтаха гэһэн социалис уялгануу-даа нэрэтэй түрэ[...] лүүлжэ байнхай.

Албанай болон [...] эрхим амжалта туйл[...] шэд Э. Манзарханов, [...] В Беликов гэгшэд ком[...] зүгһөө һайшаалда хүр[...] нихон болзоһоор гэрт[...] табилга абаһан байха[...]

Мүнөө сэрэгшэд Ко[...] лон хүдэлмэришэдэй [...] уласхоорондын зүбл[...] эй ЦК-гай генераль[...] Л. И. Брежневэй хэ[...] бусад материалнууды[...] вирхолтойгоор шудал[...]

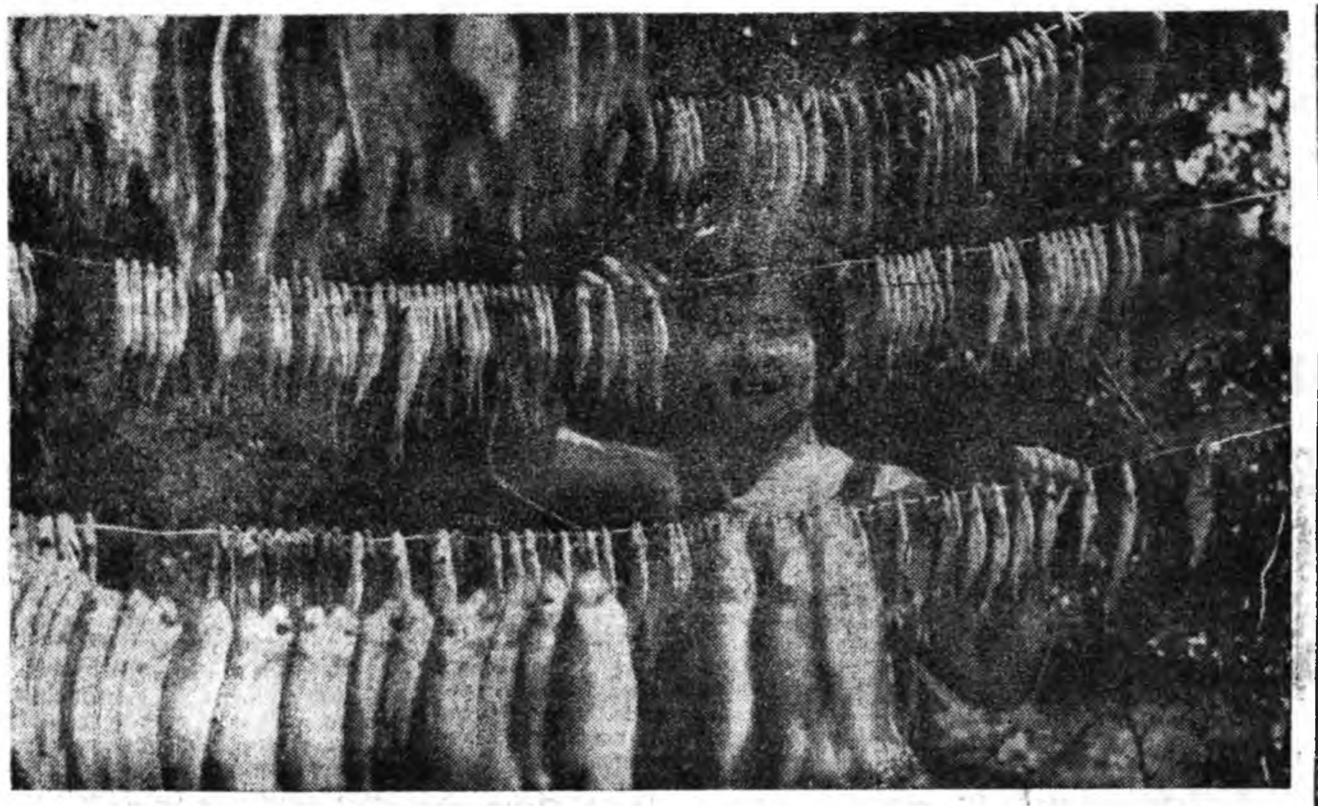
Зунай үедэ прогр[...] раалагдаһан һуралса[...] һайнаар шудалжа, [...] хим» гэһэн сэгнэлтэт[...] рилго сэрэгшэ бүхэн [...] Энэ хадаа В. И. Ле[...] һөөр 100 жэлэй ойдо [...] лэг болохо гэжэ сэрэ[...] нэ.

Б. ЦЫДЕНДО[...]
сэрэгэй алба[...]

Байгал дээрэ амархада...

Улаан-Үдэ хотын ажалшад зунай үедэ Байгал шадар ошожо, амаралтынгаа үдэрые үнгэргэдэг болонхой. Тэндэ Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводой, гэр баридаг комбинадай, шэлэй заводой, автомобилистнүүд болон энергетигүүдэй амаралтын гэрнүүд баригданхай. Энэ зурагууд үнгэрһэн амаралтын үдэр Байгал дээрэ буулгагдаһан юм. ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Амарагшад загаһа барина. 2. Бариһан загаһан хатаагдана.
П. БУРМАКИНАЙ фото.

Ханойдо митинг болобо

Вьетнам тушаа 1954 оной Женевскэ хэлсээнүүдтэ гар габигдаһаар 15 жэлэй ойтой дашарамдуулан эндэ ехэ митинг болоо гэжэ ВИА агентство дамжуулна.

Американ империалистнууд һүүлэй 15 жэлэй туршада Вьетнам тушаа Женевскэ хэлсээнүүдые түрэ зоргоороо эбдэнэ гэжэ Вьетнамай Эсэгэ ороноо хамгаалха фронтын Центральна Комитедэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Тон Дук Тханг митинг нээхэдээ мэдүүлбэ.

Вьетнам арад нэгэ хүн шэнгеэр жагсаад, США-гай империалистнуудтай тэмсэхэеэ болоо гэжэ тэмдэглээ.

Вьетнам арадта зорюулһан Президент Хо Ши Минэй хандалгые ДРВ-гэй Премьер-Министр Фам Ван Донгын уншахадань, суглараагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

Урда Вьетнамай республикаһаа ДРВ-дэ байдаг тусхай түлөөлэлгэтэ эмхиин толгойлогшын уялга дүүргэгшэ Нгуен Фу Соай митинг дээрэ үгэ хэлээ. США-гай империалистнуудтай, тэдэнэй туһамаршадтай тэмсэхэдээ Урда Вьетнамай арадай, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй туйлаһан илалтанууд тухай тэрэ хөөрэбэ. Урда Вьетнамай арадые дэмжэһэн, туһалһанайнь түлөө аха дүү социалис оронуудые, дэлхэйн түрүү үзэл бодолтой арадуудта баяр баясхалан хүргөөд, Урда Вьетнамай арадай бодото ба хуулита түлөөлэгшэ болохо Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствые мэдэрһэн оронуудай правительствануудта Нгуен Фу Соай мүн лэ баяр хүргөө.

Американ эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү тэмсэлээ бүхы вьетнам арадай үргэлжэлүүлхээр шиидэнхэй байһые гэршэлһэн резолюци митингдэ хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаа.

ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛ ГЭЭЛТЭДЭ ОРОНО

КАИР. (ТАСС). Суэцкэ канал шадар Израилиин ба Египедэй сэрэгшэдэй хоорондо июлиин 20-до бүхэли үдэртөө шанга тулалдаанууд болоһон үргэлжэлөө. Порт-Тауфигһаа баруун урдуур 5 километр зайда оршодог Ногоон аралые Израилиин сэрэгшэд эзэмдэн абаха гэжэ июлиин 20-ой үглөөгүүр туршаад, урагшагүйдөө. Һүүлээрнь Израилиин самолёдууд хэдэ дахин Египедэй хотонуудые, канал шадар байһан ОАР-ай сэрэгшэдэй бэхилэлтэнүүдые бомбодоо. ОАР-ай правительствын тусхай түлөөлэгшэ Мухаммед Хасан Эз-Зайят гэгшын Каиртахи пресс-конференци дээрэ мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ добтолгодо дайсанай 80 самолёт хабаадаһан байна. Хатуу шанга харюу үгтэжэ, Израилиин 19 самолёт унагаагдаа. Египедэй талаһаа нэгэ самолёт гээлтэдэ ороо.

Июлиин 20-до ОАР-ай Министрнүүдэй Соведэй заседани президент Насерай хүтэлбэри доро болоһон байна. Орон доторхи сэрэгэй ба политическэ байдал хаража үзэтдөө, «зэбсэгтэ ябуулгануудаа үргэдхэхэ зорилготой Израилиин политикада эсэргүү хэмжээ ябуулганууд зүбшэн хэлсэгдээ.

КОСМОНАВТНУУД—ҺАРА ДЭЭРЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Аполлон-11» гэжэ замбуулинай онгосын экипаж һара дээрэ бууха, һарын нюруу дээрэ гараха гэһэн шухала туршалгануудаа дүүргэбэ.

Космонавт Н. Армстронг, Э. Олдрин июлиин 20-ой үдэшэ гол блогһоо гаража, һарын кабинада ороод, һара дээрэ буухын урда тэнэй оньһон түхеэрэлгэнүүдээ һүүлшынхеэ шалгаа. Космонавт М. Коллинз гол блок сооһоо үлөө.

Һүүлээрнь һарын кабина гол блогһоо һалгаагдаа. Тэрэнэй удаа хэдэ дахин залан ябуулһанай һүүлээр, Москвагай сагаар 23 час 18 минутада Армстронг Олдрин хоёр һарынгаа кабиные һарын «Море спокойствия» гэжэ райондо буулгаа.

Амжалтатайгаар бууһанай һүүлдэ ниидэлгэ хүтэлбэрилэгшэдэй зүбшөөлөөр хараалагдаһан сагтаа амархаһаа арсаад, космонавтнууд һарын нюруу дээрэ гараа.

Июлиин 21-дэ Москвагай сагаар 5 час 56 минутада Нейл Армстронг һарын нюруу дээрэ гэшхэбэ. Люгһээ гараад, дамжуураар доошоо буугаа. Һарын хүрьһэ түрүүшынхеэ гэшхэхэ зуураа, Армстронг иигэжэ хэлэбэ: «Энэмнай нэгэ хүндэ багахан алхам гээшэааб даа, харин бүхы хүн түрэлтэндэ туйлай ехэ илалта болоно». 19 минута болоод, Эдвин Олдрин кабина сооһоо гараһан байна.

Космонавтнууд хоёр час үлүүтэй соо һарын нюруу дээгүүр ябажа туршаа, һарын хүрьһэ абаа, научна приборнуудые тодхоо, һарынгаа кабиные гадаада талаһаань хаража үзөө.

Һэбхэгэр зөөлэн хүрьһэн дээгүүр хүлнүүдэйнгээ һолжороошье һаань, космонавтнууд һара дээгүүр ябажа далаа. Эдэнэр урагшаа духыгөөд, хүлнүүдээ холо холо табяад алхалаа.

Космонавтнуудай даб дээрэ сэгнэһэнэй ёһоор, һарын хүрьһэн вулканай бодосой түхэл шэнжэтэй һэбхэгэр порошок шэнги байба. Һарын нюруу гол түлэб боро үнгэтэй. Гэбэшье Олдрин хүри улаан үнгэтэй хүрьһэ олоһон байна.

Космонавтнуудай һара дээрэ байха үедэнь Газар тээшэ теле-дамжуулга ходо хэгдээ. Харагдасань нилээд эли тодо байгаа.

Космонавтнууд Армстронг, Олдрин замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ хэрэгтэ ами наһаяа зорюулһан совет космонавтнууд Юрий Гагарин, Владимир Комаров, американ космонавтнууд Вирджил Гриссом, Роджер Чаффи, Эдвард Уайт гэгшэдэй дүрэ зурагтай медальнуудые һара дээрэ табиба.

Космонавтнууд тэндэ США-гай национальна туг мүн лэ хиисхээ.

Космонавтнуудай һара дээрэ байха үедэнь президент Никсон тэдэнтэй хөөрэлдэжэ, космонавтнуудые амжалтануудаарнь амаршалаа.

Москвагай сагаар 8 часта Олдрин һарынгаа кабинада бусаа, харин Армстронг үшөө 10 минута тэндээ үлэһэн байла.

Суданда хорото үгэсэлгэ элирүүлэгдээ

ХАРТУМ. (ТАСС). Гүрэнэй урбалта хэхээр һэдэгшэдэй хабаадалгатай хорото үгэсэлгэ Суданда элирүүлэгдэв. Суданай революционно соведэй гэшүүн майор Хашем Эль-Атта эндэ болоһон пресс-конференци дээрэ энээн тухай мэдээсэбэ. Суданай бүлэг хархисууд хорото үгэсэлгэдэ хамаатай байгаа гээд тэрэ мэдээсээ. Хорото үгэсэлгэдэ хабаадаһан сэрэгэй ба граждан хүнүүд арестовалагдаад, суудтэ үгтөө.

Космонавтнууд һараһаа ниидэн гараба

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Космонавтнууд Н. Армстронг Э. Олдрин гэгшэд һара дээрэ 22 час шахуу соо байгаа.

Һарын кабинын экипаж хоол барижа, амарһанайнгаа һүүлээр һараһаа ниидэн гараха—ниидэлгынгээ эгээн шухала шатануудай нэгэндэ бэлдээ. Москвагай сагаар 20 час 54 минутада һарын кабинын гол двигатель хүдэлгэгдэжэ эхилээ. Нэгэ хэды сагай үнгэрхэдэ, кабинань һарые тойрохо замда гараһан байна.

Һүүлээрнь хоёр космонавтын һууһан һарын кабина залан ябуулха оньһон түхеэрэлгэнүүдэй туһаламжаар «Аполлон-11» онгосын гол блогой замда гараха юм. Тэндэ замбуулинай онгосын гол блогтой залгалдаха болоно.

Ниидэлгые хүтэлбэрилдэг Хьюстондохи түбэй мэдээсэһэнэй ёһоор. «Аполлон-11» онгосын гол блогой пилот М. Коллинз һара шадархи замбуулинай замда ябахадаа, һарын нюруу дээрэ байһан кабиные хараха гэжэ хэдэ дахин оролдоо. Һарын кабиные Газар дээрэһэ заажа үгэһэн байгаашье һаань, һара дээрэхи кабиные нэгэтэшье хаража шадаагүй.

Замбуулин соо залгагдаба

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Июлиин 22-ой 00 час 35 минутада «Аполлон-11» онгосын һарын кабина гол блогтоёо залгалдаба. Залгалдаһанай һүүлээр 4 час шахуу болоод, һарын кабинань һалгаагдан хаягдаха юм. Харин замбуулинай онгосо Газар тээшээ ниидэхэ замдаа гарахаар бэлдэжэ эхилхэ.

Газар тээшэ шэглэбэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Гурбан космонавтые һуулгаһан «Аполлон-11» гэжэ замбуулинай онгосо Газар тээшэ шэглэн ниидэхэ замдаа оробо.

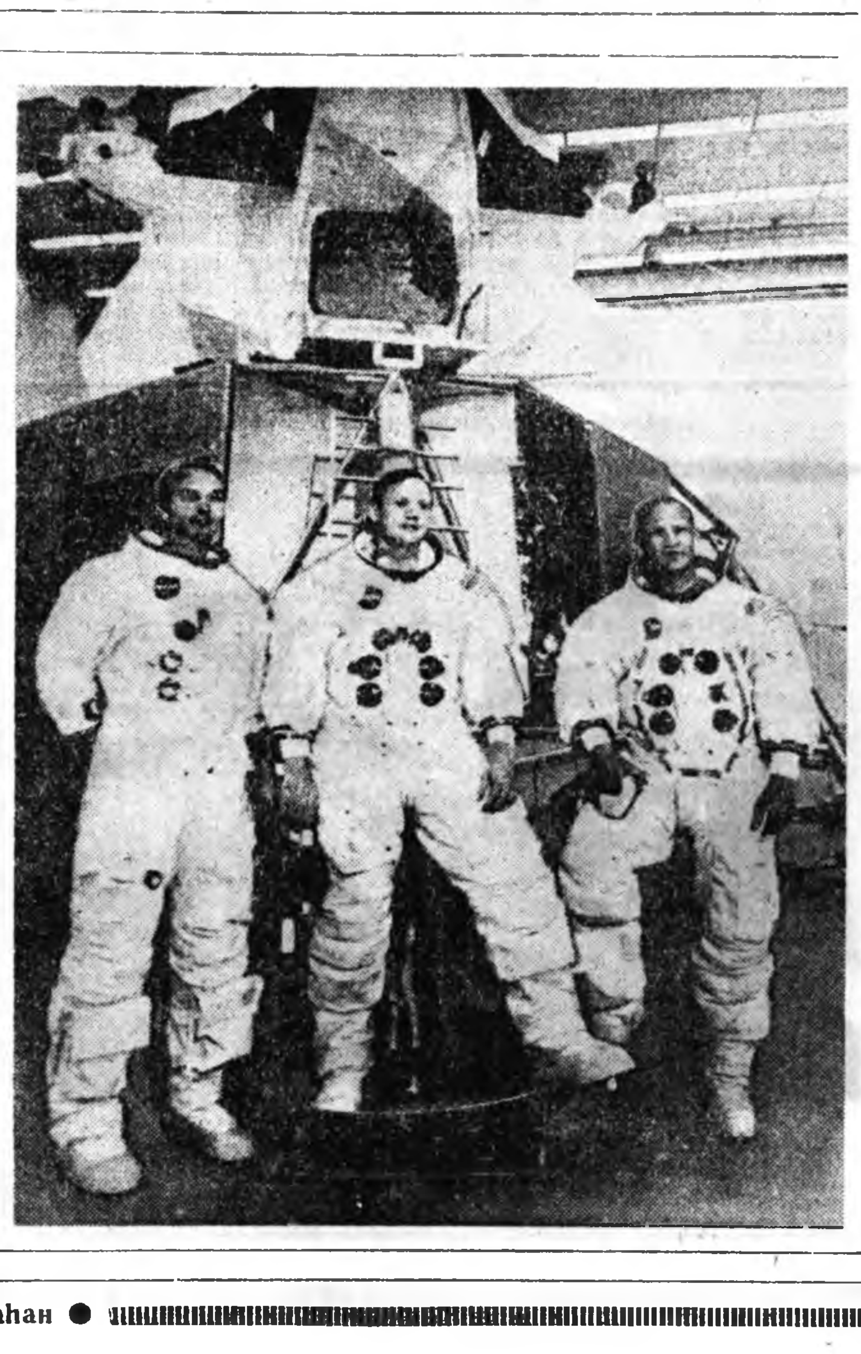
Июлиин 22-ой урда һүни һарын кабина гол блогтойгоо залгалдаа. Һарын кабина соо байһан космонавтнууд Н. Армстронг, Э. Олдрин гэгшэд гол блогто ороо.

2,5 час тухай болоод, һарын кабина һалгаагдаа.

Июлиин 22-то Москвагай сагаар 8 час багта һарын саада талада онгосын ниидэжэ ябаха үеэр маршава двигателиинь хүдэлгэгдэжэ, Газар тээшэ шэглэн ниидэхэ замдаа гаргагдаа.

Удаадахи сагай туршада космонавтнууд амарха юм.

Июлиин 24-дэ Москвагай сагаар 19 час 51 минутада «Аполлон-11» онгосо Номгон далай дээрэ буухаар хүлеэгдэнэ.

США. Замбуулинай «Аполлон-11» гэжэ онгосын экипажай гэшүүд (зүүн гарһаа) Майкл Коллинз, Нейл Армстронг (онгосын командир) ба Эдвин Олдрин.
ЮПИ—ТАСС-ай фото.

ҮНГЭРҺЭН САГАЙ БАЙДАЛҺАА

НЭГЭ БАЯН ХЭДЫ ТАРЯАШАДЫЕ ЗАРАДАГ БАЙГААБ

Экономическа ажагалалтын ёһоор, XVIII зуун жэлэй хоёрдохи хахадта эгээл баян помещик гэхэдэ, граф П. Шереметев гэгшэ байһан гэхэ. 17 губернидэ 1700-аад ехэ, бага тосхон һууринууд тэрэнэй мэдэлдэ байгаа. Шереметевэй мэдэлдэ 25 563 таряашанай бүлэ — 77 295 эрэ хүн, 79 632 эхэнэр, 760 168 десятина газар байһан юм.

Гадна Шереметев бусад помещигүүдтэй хамта үшөө 4707 үрхэтэ айл, 29 083 амин эрэгтэй, эмэгтэй хүнүүд болон 230 626 десятина газар эзэмдэжэ байһан байна.

Эзэмдэлгэ ехэтэй энэ баян хамаг юумые хуу «өөрын» байлгахые хүсэдэг байба. Мэдэлдээ байһан таряашадайнгаа бэлигтэй үхибүүдые шэлэжэ һургадаг, заримдаа хилын саана эльгээжэ һургадаг байгаа гэхэ. Энэ баян помещик өөрын дуушадтай, хатар наадагшадтай, хүгжэмшэдтэй, уран зураашад болон уран зохёолшодтой байһандаа омогорходог байһан юм ха. Хэды тиибэшье, тэдэ мэргэжэлтэдынь тэрэнэй мэдэлдэ байһан зандаа үлэдэг юм һэн гэхэ.

Граф Шереметев Москва шадарайнгаа Кусково гэжэ эдлүүриингээ газар дээрэ театртай байһан. Тэрэнэйнь хэмжээн мүнөөнэй Гүрэнэй бага театрай зэргэ байгаа. Шереметевэй эмхидхэһэн нэгэ һайндэртэ байлсаһан француз граф Сегюр гэгшэ гайхаһандаа иигэжэ бэшэһэн байна. «Дуушад, хатаршад, хүгжэмшэдһөө байтагай, оперын автор, сценын шэмэглэл зураһан уран зураашан, архитектор — бултадаа графай мэдэлэй зарасанар байһан байба.

Шереметевэй Кусководо түхеэрһэн һайндэр тухай үльгэр домог болоһон үгэ хүүр ябадаг.

Уряалай биледээр ерэһэн гансахан айлшадынь хоёр мянга гаран хүн суглардаг байгаа. Эзэнэй һууһан столдо һуулсаһан тусгаар хүндэтэ жаран айлшадые хүндэлһэн амһартань булта сэбэр алтан амһарта байһан гэхэ. Хатан хаан хоёрдохи Екатеринатай тиимэ нэгэ һайндэртэнь байлсаһан Австрийска император Иосиф гэгшэ ямар-нэгэн хаанайда ороод байнаб гэжэ һанаһан байгаа. Сэнгэлгын боложо байха үедэ хэдэн мянган ракетэ нэгэ доро табижа, гэрэл үгэһэн гэлсэхэ. Һайндэрынь бүхэли һүни соо үргэлжэлөө. Хатан хаан үүр сайха үеэр Москвагаа бусаа. Тиихэдэнь Кусковоһоо Москва хүрэтэрхи бүхы харгынь дабирхайтай бочкодо аһааһан галаар гэрэлтүүлэгдэһэн байха юм.

(Календарьһаа абтаа).

ПРАВДА БУР[...] МҮНӨӨДЭР[...] НОМЕ[...]

Нэгэдэхи хуудаһанда [...]ликын колхоз болон с[...] тэжээл бэлэдхэлгын яб[...] материалнууд. «Рес[...] ажалай алхам» гэһэн [...]ро информацинууд. ТА[...] хала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанд[...] [...]шын Арадай Республи[...] һоор 25 жэлэй ойдо з[...] һан материалнууд. Ну[...] Брежневэй Польшын С[...] хэлэһэн үгэ.

Гурбадахи хуудаһа[...] [...]хиналтын органуудай [...] дэлмэридэ зорюулагда[...] хуудаһан.

Дүрбэдэхи хуудаһанд[...] [...]городни» гэһэн М. [...] корреспонденци. Үхибү[...] амаралтада зорюулагда[...]риалнууд. Хилын саан[...]һан ТАСС-ай мэдээсэл[...]

СЭНХИ[...] ЭКРАНУУД[...]

18.00 часһаа «Хрош[...] сибирска» гэжэ тел[...] фильм. 18 час 45 ми[...] Совет композиторнуудай [...] 19.00 часһаа «һүүл[...]нууд». 19 час 15 м[...] «Композитор Глиэр» г[...]жэмтэ фильм. 20.00 [...] «Шинии орденууд, [...] (хоёрдохи хуби) гэһэн [...]га. 20 час 30 м[...] «Уран һайханай сам[...]ность» гэһэн телефбо[...] час 30 минутаһаа «Тов[...]томки» гэжэ докум[...] фильм.

Сагаа[...] уларі[...]

Улаан-Үдын авиаме[...] мэдээсэһэнэй ёһоор, [...] республика доторнай үү[...] байха. Зарим газарнууд[...] орохо. Баруун хойноһо[...]наар һалхилха. Хойто [...]гал шадарай районуудта [...] бэшэ нютагуудта 20—25 [...] Үдэдэ 21—23 градус [...] байхаар хүлеэгдэнэ.

Июлиин 24—25-най [...]тэ республика дотор үү[...] байха, зарим газарта [...]роо орохо. Хойто аймаг[...] —24, бэшэ нютагуудта [...] градус дулаан байхаар б[...]на.

Редакторай орлогш[...]
М. Н. НИ[...]

Манай адрес, телефону[...]

г .УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—5[...] приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редак[тора—] 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—6[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—6[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленност[и] строительства—61-35, советского строительства и быта—6[...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, [ин]формации—34-05, общественная приёмная—56-62, [маши]бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при [Сове]те Министров БурАССР.

Н-02661. Зак. № 70[...]